

Sofinancira
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

Sofinancira in izvaja
Svet Evrope

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Gradimo Evropo
za otroke in z otroki

Priročnik za ravnanje v primerih otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

z obrazcem za ugotavljanje stopnje ogroženosti otroka v družinskih sodnih postopkih

Brigita Mokbel
mag. Tadeja Oštir
Vinko Stojnšek
Vanja Tinta Tavčar

Ljubljana, februar 2026

Skupni projekt Evropske unije in Sveta Evrope
„Zagotavljanje največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji”
23SI08

Projekt sofinancira Evropska unija prek instrumenta za tehnično podporo, izvedel pa ga je Svet Evrope v sodelovanju z Evropsko komisijo.

Gradiva so bila pripravljena s finančno podporo Evropske unije in Sveta Evrope. Vsebina je izključna odgovornost avtorjev. Stališča, izražena v tem dokumentu, nikakor ne odražajo uradnega mnenja Evropske unije ali Sveta Evrope.

VSEBINA

1. UVOD.....	3
2. RAZLOGI ZA PRIPRAVO PRIROČNIKA.....	3
3. POSTOPEK PRIPRAVE, VSEBINA IN CILJI PRIROČNIKA	5
4. PRAVNI OKVIR.....	7
5. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH USTANOVAH.....	9
5.1 Vloga učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja.....	9
5.2 Pravne in strokovne podlage	9
5.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih	10
5.3.1 Ravnanje zaposlenih ob zaznavi nasilja	10
5.3.2 Nudjenje pomoči otroku	11
5.3.3 Sodelovanje VIZ z drugimi organi	12
5.4 Prikaz postopka obravnave.....	13
6. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA V ZDRAVSTVENIH USTANOVAH	14
6.1 Vloga zdravstvenih delavcev pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja ..	14
6.2 Pravne in strokovne podlage	14
6.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v zdravstvenih ustanovah.....	15
6.3.1 Prepoznavanje nasilja.....	15
6.3.2 Postopek zbiranja informacij in začetna ocena ogroženosti.....	15
6.3.3 Dolžnost prijave	16
6.3.4 Takojšnja zaščita in pomoč otroku	16
6.3.5 Dolžnost deljenja informacij in sodelovanja z drugimi institucijami.....	16
6.4 Dolžnost izobraževanja	17
6.5 Prikaz postopka obravnave.....	18
7. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA POLICIJI	19
7.1 Vloga policije pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja	19
7.2 Pravne in strokovne podlage	19
7.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja na policiji	20
7.3.1 Prejem obvestila	20
7.3.2 Nujni ukrepi za zaščito otroka.....	20
7.3.3 Obveščanje centra za socialno delo.....	21
7.3.4 Policijska preiskava.....	21
7.3.5 Dolžnost deljenja informacij in sodelovanja z drugimi institucijami.....	21
7.3.6 Sodelovanje policije in sodišča v primerih izrečenega ukrepa prepovedi prehoda državne meje z otrokom	21
7.4 Dolžnost izobraževanja	22
7.5 Prikaz postopka obravnave.....	23
8. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO	24
8.1 Vloga centra za socialno delo pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja ..	24
8.2 Pravne in strokovne podlage	24
8.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja na centru za socialno delo	25
8.3.1 Prejem informacije o sumu ali zaznava ogroženosti otroka in priprava začetne ocene ogroženosti	25
8.3.2 Ravnanje v primeru nizke in srednje začetne stopnje ogroženosti.....	26

8.3.3 Ravnanje v primeru visoke ogroženosti otroka	26
8.3.4 Zbiranje informacij in sklic multidisciplinarnega tima	27
8.3.5 Ocena ogroženosti otroka.....	28
8.3.6 Načrt zmanjševanja tveganj in ogroženosti.....	28
8.4 Sodelovanje centra za socialno delo s sodiščem	29
8.5 Prikaz postopka obravnave.....	30
9. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA SODIŠČU	31
9.1 Vloga sodišča pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja	31
9.2 Pravne in strokovne podlage	31
9.3 Obravnava otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v družinskih sodnih postopkih.....	32
9.3.1 Prejem informacije o sumu ali zaznava ogroženosti otroka.....	32
9.3.2 Ugotavljanje dejanskega stanja	32
9.3.3 Komunikacija med sodiščem in drugimi organi in organizacijami ter skrb za varovanje podatkov in zasebnost udeležencev postopka	33
9.3.4 Vključevanje otroka v postopek	34
9.3.5 Ocenjevanje stopnje ogroženosti otroka.....	35
9.3.6 Odločanje sodišča.....	36
9.3.7 Mediacija in druge oblike mirnega reševanja sporov	36
9.4 Prikaz postopka obravnave.....	38
10. OBRAZEC ZA UGOTAVLJANJE STOPNJE OGROŽENOSTI OTROKA V DRUŽINSKIH SODNIH POSTOPKIH	39
11. VIRI IN LITERATURA	40
11.1 Mednarodni viri	40
11.1.1 Organizacija združenih narodov	40
11.1.2 Svet Evrope	40
11.2 Evropska unija	40
11.3 Domači pravni viri.....	41
11.4 Spletni viri	41
11.5 Drugi dokumenti.....	42
11.6 Literatura	42
OBRAZEC ZA UGOTAVLJANJE STOPNJE OGROŽENOSTI OTROKA V DRUŽINSKIH SODNIH POSTOPKIH	43

1. UVOD

Od 1. 9. 2023 do 28. 2. 2026 v Sloveniji poteka skupni projekt Evropske Unije in Sveta Evrope „Zagotavljanje največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji“¹. Projekt izvaja Oddelek Sveta Evrope za pravice otrok v tesnem sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje Republike Slovenije in Evropsko komisijo oziroma njeno projektno skupino za reforme in naložbe (SG REFORM). Cilj projekta je krepitev varstva otrokovih pravic in s tem polna uresničitev načela največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih.

V okviru projekta je bila za naslednjih pet let (2025 – 2030) sprejeta Strategija za zagotavljanje največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji (strategija) kot vizija otroku prijaznega in na otroka osredotočenega civilnega sodnega sistema. Del strategije je akcijski načrt, ki določa konkretne ukrepe za njeno izvajanje, spremljanje in vrednotenje.²

Šesto poglavje strategije se osredotoča na posebne vidike in ukrepe za otroke v ranljivih položajih, ki so udeleženi v civilnih sodnih postopkih ali ti postopki nanje vplivajo. Med njimi so tudi otroci, ki so žrtve oziroma priče nasilja, zlorabe ali zanemarjanja.

V točkah 36 in 37 akcijskega načrta sta v zvezi z izboljšanjem položaja teh otrok v civilnih sodnih postopkih predvidena naslednja ukrepa:

- priprava orodja za ocenjevanje stopnje tveganja za zlorabo, zanemarjanje ali nasilje nad otrokom, ki ga bodo lahko uporabljali sodniki v civilnih postopkih (točka 36 akcijskega načrta) in
- priprava protokola priporočenih ukrepov v primerih otrok, žrtev nasilja v družini ali zanemarjanja, ki vključuje smernice za prepoznavanje nasilja ali zanemarjanja ter orodje za ocenjevanje ravni tveganja za otroka, ki je žrtev nasilja v družini ali zanemarjanja, kot tudi priporočene ukrepe glede na ugotovljeno raven tveganja (točka 37 akcijskega načrta).

2. RAZLOGI ZA PRIPRAVO PRIROČNIKA

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah³ varstvo otrok pred nasiljem in drugimi oblikami slabega ravnanja v družini zagotavlja v 19. členu. V zvezi z njim je Odbor za otrokove pravice sprejel Splošni komentar št. 13 (2011) Pravica otroka do svobode pred vsemi oblikami nasilja.⁴

Listina Evropske Unije o temeljnih pravicah⁵ v 24. členu ureja posebne pravice in položaj otrok: pravico do potrebnega varstva in skrbi za zagotovitev otrokove dobrobiti, pravico biti slišan, načelo največje koristi otroka in pravico otroka do stikov z obema od staršev, če to ni v nasprotju z njegovimi koristmi. Evropska unija (v nadaljevanju EU) v številnih dokumentih med drugim izpostavlja: 1) obveznost držav članic zaščititi otroka pred vsemi vrstami nasilja in slabega ravnanja; 2) nujnost takojšnjega odziva pristojnih organov in služb na nasilje; 3) potrebo po interdisciplinarnem in usklajenem obravnavanju nasilja v družini in nasilja nad otrokom ter medsebojni povezanosti kazenskih in civilnih postopkov z namenom uskladitve pravnih odzivov na nasilje; 4) nujnost upoštevanja nasilja pri odločanju o vprašanih varstva in vzgoje ter stikov; 5) potrebo po doslednem spoštovanju pravice otroka, da izrazi mnenje, ob upoštevanju njegove starosti, zrelosti in jezikovnih sposobnosti in 6) neprimernost mehanizmov alternativnega reševanja sporov v zadevah, ki vključujejo nasilje.

¹ <https://www.coe.int/sl/web/children/slovenia-civil-court-proceedings> <26. 2. 2026>

² [https://gradiva.vlada.si/mandat22/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/5fe62ce138406264c1258d230047fcd8/\\$FILE/StratAN.pdf](https://gradiva.vlada.si/mandat22/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/5fe62ce138406264c1258d230047fcd8/$FILE/StratAN.pdf) <31. 1. 2026>

³ Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 9/92.

⁴ <https://digitallibrary.un.org/record/711722?v=pdf> <31. 1. 2026>

⁵ Uradni list EU, C 326, 26. 10. 2012, str. 391.

Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima⁶ (v nadaljevanju Istanbulska konvencija) v 31. členu od pogodbenic zahteva, da sprejmejo potrebne zakonodajne ali druge ukrepe za: 1) zagotovitev, da se pri določanju skrbništva in pravice do stikov z otroki upoštevajo nasilni dogodki, ki jih zajema področje uporabe konvencije, in 2) zagotovitev, da izvajanje pravice do stikov ali skrbništva ne ogrozi pravic in varnosti žrtve ali otrok.

Skupina GREVIO⁷, ki spremlja izvajanje Istanbulske konvencije v državah članicah, je v (Osnovnem) ocenjevalnem poročilu o zakonodajnih in drugih ukrepih za uveljavitev določil Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija) v Republiki Sloveniji⁸ (v nadaljevanju Poročilo skupine GREVIO) v okviru 31. člena od slovenskih oblasti med drugim zahtevala, da sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da bodo pri odločanju o zaupanju otroka v varstvo in vzgojo in o stikih ali pri uvedbi ukrepov, ki vplivajo na izvrševanje starševske odgovornosti, pristojni organi preučili vsa vprašanja v zvezi z nasiljem nad ženskami in nasiljem v družini in ocenili, ali bi to nasilje lahko vplivalo na odločitev o zaupanju v varstvo in vzgojo ter na določitev oziroma omejitev stikov.

Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) državam članicam nalaga pozitivne dolžnosti pri obravnavi in preprečevanju nasilja v družini in nasilja nad otroki. ESČP izpolnitev teh dolžnosti v konkretnem primeru presoja po dvostopenjskem testu (t. i. Osmanov test). V prvem delu testa ugotavlja, ali so organi v zadevnem času vedeli ali bi morali vedeti za obstoj resnične in neposredne nevarnosti za določeno osebo, v drugem delu testa pa, ali so sprejeli razumne ukrepe, s katerimi bi po pričakovanju lahko odvrnili nevarnost.

V kontekstu nasilja v družini in nasilja nad otroki ESČP v prvem delu testa zahteva, da se oblasti takoj odzovejo na navedbe o nasilju v družini in nasilju nad otrokom ter opravijo avtonomno, proaktivno in celovito oceno ogroženosti. Ogroženost je treba oceniti ob ustreznem upoštevanju posebnosti primerov nasilja v družini, kot so zaporedni cikli nasilja, ki se pogosto sčasoma povečujejo po pogostosti, intenzivnosti in nevarnosti. Organi se ne smejo opirati zgolj na izjave žrtve in njeno zaznavanje ogroženosti, temveč morajo žrtvino oceno ogroženosti dopolniti s svojo lastno, po možnosti z uporabo standardiziranih orodij in kontrolnih seznamov. V ta namen morajo zbrati in oceniti podatke o vseh pomembnih dejavnikih tveganja in okoliščinah primera. Pomembno je dokumentiranje izvedbe ocene ogroženosti ter deljenje informacij in usklajevanje podpore med organi in osebami, ki redno prihajajo v stik z ogroženimi osebami. Organi morajo žrtev obveščati o rezultatu ocene ogroženosti in ji po potrebi zagotoviti nasvete ter priporočila glede razpoložljivih zaščitnih ukrepov. Če se na podlagi ocene ogroženosti ugotovi, da obstaja dejanska in neposredna nevarnost za žrtev, drugi del testa zahteva, da oblasti, kakor hitro je mogoče, sprejmejo preventivne in zaščitne ukrepe, ki so ustrezni in sorazmerni s stopnjo ocenjenega tveganja.

ESČP nadalje poudarja, da morajo biti zaščitni in preventivni ukrepi izbrani tako, da zagotovijo ustrezen in učinkovit odziv na ugotovljeno tveganje, po drugi strani pa morajo ostati v skladu z drugimi obveznostmi držav po Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin⁹ (v nadaljevanju EKČP), vključno s spoštovanjem pravic otroka in povzročitelja nasilja, ki jih uživata v okviru 8. člena EKČP (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja).¹⁰

Slovenija je od sprejetja Zakona o preprečevanju nasilja v družini¹¹ (v nadaljevanju ZPND) v letu 2008 in ratifikacije Istanbulske konvencije v letu 2015 dosegla pomemben napredek na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad otroki. K boljši zaščiti otrok v položajih ogroženosti, ki izvirajo iz ravnanj staršev -

⁶ Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/15.

⁷ Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence.

⁸ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Enake-moznosti/Porocilo-GREVIO_dodatek_SI.pdf <31. 1. 2026>

⁹ Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/94.

¹⁰ Stališča ESČP so povzeta po sodbah v zadevah Kurt zoper Avstrijo (pritožba št. 62903/15), Luca zoper Moldavijo (pritožba št. 55351/17) in Bîzdiga zoper Moldavijo (pritožba št. 15646/18).

¹¹ Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk.

vključno z ravnanji nasilja, zlorabe ali zanemarjanja - je pomembno prispeval tudi v letu 2017 sprejeti in v letu 2019 uveljavljeni Družinski zakonik¹² (v nadaljevanju DZ).

Kljub temu tako skupina GREVIO kot nevladne organizacije, ki delujejo na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad otroki, opozarjajo na pomanjkljivosti pri prepoznavanju in obravnavanju nasilja v sodnih postopkih za varstvo koristi otroka (93. člen Zakona o nepravdnem postopku¹³ - v nadaljevanju ZNP-1). Opozorila vključujejo naslednje očitke: 1) institucije ne prepoznavajo nasilja v družini in nasilja nad otroki in ga ne upoštevajo kot pomembnega dejavnika pri odločanju o varstvu in vzgoji ter stikih otroka s starši; 2) v postopkih za varstvo koristi otroka ni zagotovljena sistematična izdelava ocene ogroženosti žrtev nasilja ali pridobivanje in upoštevanje ocen ogroženosti in varnostnih načrtov, ki so jih pripravili drugi organi; 3) družinsko sodišče ne preverja, ali zoper udeležence potekajo ali so potekali kazenski postopki zaradi kaznivih dejanj z elementi nasilja; 4) sodelovanje in izmenjava informacij med družinskim in kazenskim sodiščem ter med družinskim sodiščem in drugimi organi in organizacijami, ki obravnavajo nasilje in žrtve nasilja (npr. centri za socialno delo, policija, zdravstvene in izobraževalne ustanove), sta pomanjkljiva; 5) sodišče kljub prisotnosti nasilja udeležencem ponuja oziroma od njih pričakuje udeležbo v postopkih mediacije ter spodbuja sklenitev sodne poravnave in 6) pravica otroka do podaje mnenja ni dosledno spoštovana, ob podajanju mnenja niso zagotovljeni ukrepi za preprečevanje sekundarne viktimizacije otroka.¹⁴

Navedena opozorila imajo podlago ne le v zgoraj povzetih, temveč tudi v številnih drugih mednarodnih dokumentih, tako zavezujoče kot nezavezujoče narave, ki kot celota pravnih pravil, standardov, načel in priporočil tvorijo mednarodni pravni okvir za obravnavo nasilja v družini in nasilja nad otroki. Svoj odsev so dobila tudi v Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024-2029 (RENPPND24-29).¹⁵

Namen priročnika je nasloviti navedena opozorila in okrepiti zaščito otrok pred nasiljem in drugimi oblikami slabega ravnanja v okviru sodnih postopkov za varstvo koristi otroka.

3. POSTOPEK PRIPRAVE, VSEBINA IN CILJI PRIROČNIKA

Postopek priprave priročnika je vključeval:

- preučitev mednarodnih pravnih podlag, zlasti dokumentov Organizacije združenih narodov, EU in Sveta Evrope ter prakse ESČP,
- preučitev nacionalnega ustavnega, zakonskega in podzakonskega okvirja,
- pregled nacionalnih smernic in protokolov za obravnavanje nasilja in orodij za ocenjevanje stopnje ogroženosti,
- pregled praks iz tujine (Avstrija, Hrvaška, Finska in Irska),
- posvetovanja v okviru različnih strokovnih skupin o izzivih in potrebah, ki jih strokovni delavci zaznavajo v praksi, ter možnostih za izboljšavo.

Ob tem je bilo ugotovljeno naslednje:

- V Sloveniji je vzpostavljen ustrezen pravni okvir za obravnavanje sumov nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka v povezavi z družinskimi sodnimi postopki. Poleg tega obstajajo številni protokoli, smernice, dobre

¹² Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US, 5/23 in 34/24 – odl. US.

¹³ Uradni list RS, št. 16/19.

¹⁴ Primerjaj Ocenjevalno poročilo skupine GREVIO in 3rd General report on GREVIO's activities, Focus section: Child custody, visitation and domestic violence (<https://rm.coe.int/prems-055022-gbr-2574-rapportmultiannuelgrevio-texte-web-16x24/1680a6e183> <31. 1. 2026>).

¹⁵ Uradni list RS, št. 38/24.

prakse, programi in projekti, ki obravnavajo nasilje v družini in nasilje nad otroki. Vendar tako pravni viri kot obstoječi strokovni standardi niso povezani v enoten in celovit sistem varstva. Razpršenost in razdrobljenost virov že uporabnikom znotraj iste strokovne skupine otežujeta poznavanje dolžnosti in standardov obravnave v primerih suma nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka. Še neugodnejši je njun vpliv v okoliščinah, ki zahtevajo interdisciplinarno sodelovanje.

- Obstoječa orodja se v praksi uporabljajo neenotno in nedosledno, bodisi zaradi nepoznavanja med uporabniki, bodisi zato, ker je njihova uporaba prepuščena presoji posameznikov, bodisi zaradi odsotnosti enotno določenih pravil njihove uporabe v praksi. Problem je še posebej izrazit v okoljih z velikim pretokom zaposlenih.
- V nasprotju s priporočili iz relevantnih mednarodnih dokumentov ne obstajajo smernice za ravnanje sodišča v družinskih postopkih, v katerih se pojavi sum nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka, kakor tudi ne orodje, ki bi bilo sodišču v pomoč pri ugotavljanju in ocenjevanju stopnje ogroženosti otroka.

S ciljem nasloviti navedene pomanjkljivosti priročnik vsebuje:

- prikaz pravnega okvirja za obravnavo sumov nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka v povezavi z družinskimi sodnimi postopki;
- prikaz vloge, pravnih in strokovnih podlag za delovanje ter postopkov obravnave ob zaznanem sumu nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka za vzgojno – izobraževalne ustanove, zdravstvene ustanove, policijo in centre za socialno delo;
- priročnik za ravnanje družinskega sodišča ob zaznanem sumu nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka in
- obrazec za ocenjevanje stopnje ogroženosti otroka v družinskih postopkih.

Priročnik se skladno z vsebino in namenom projekta, v okviru katerega je izdelan, omejuje na ogroženost otroka, ki izhaja iz aktivnega ali pasivnega ravnanja enega ali obeh staršev, ter na položaj in zaščito otroka v povezavi s postopki za varstvo koristi otroka po DZ in postopki za zaščito otroka po ZPND. Ker je ogroženost otroka v teh postopkih pogosto (čeprav ne nujno) povezana z vprašanji nasilja v družini, se priročnik opira na ureditev, ki ureja obravnavo in preprečevanje tovrstnega nasilja, pri tem pa v ospredje postavlja otroka.

Namen priročnika ni vplivati na vsebino odločitev, temveč prispevati k učinkovitemu, doslednemu, standardiziranemu, sistematičnemu in usklajenemu obravnavanju primerov nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka, ob upoštevanju veljavnih predpisov, mednarodno uveljavljenih standardov in že obstoječih strokovnih smernic.

Kot vsako besedilo tudi ta priročnik odseva razlog in čas svojega nastanka. Želja avtorjev je, da ne samo zaživi, temveč ostane živ, tako da se sproti ocenjuje in dopolnjuje, morda tudi pogloblja in širi - vse z namenom zagotoviti najvišjo stopnjo zaščite otroka in varstva njegove največje koristi.

4. PRAVNI OKVIR

V skladu s prvim in drugim odstavkom 56. člena Ustave Republike Slovenije¹⁶ (v nadaljevanju Ustava) otroci uživajo posebno varstvo in skrb. Otrokom se zagotavlja posebno varstvo pred gospodarskim, socialnim, telesnim, duševnim ali drugim izkoriščanjem in zlorabljanjem.

DZ vsebuje celovit sistem varstva otroka pred različnimi oblikami ogroženosti v družinskem okolju, vključno s tistimi, ki izvirajo iz nasilja, zlorabe ali zanemarjanja. V 8. členu določa, da otroci uživajo posebno varstvo države vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok. V 16. členu nalaga, da morajo pri uresničevanju nalog, določenih s tem zakonikom, med seboj sodelovati centri za socialno delo in drugi nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, državni in pravosodni organi, organi lokalnih skupnosti ter humanitarne in druge nevladne organizacije.

ZPND opredeljuje pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb in drugih izvajalcev storitev na področju socialnega varstva, dolgotrajne oskrbe zdravstva, vzgoje in izobraževanja, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter določa ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini (prvi odstavek 1. člena).

ZPND zagotavlja mladoletnim družinskim članom (otrokom) posebno varstvo pred nasiljem (prvi odstavek 4. člena). Posebna skrb za otroke se med drugim odraža v:

- prepovedi telesnega kaznovanja otrok (3.a člen);
- določitvi otroka kot žrtve nasilja tudi, če je prisoten pri izvajanju nasilja nad drugim družinskim članom ali živi v okolju, kjer se nasilje izvaja (drugi odstavek 4. člena);
- dajanju prednosti koristim in pravicam otroka pred koristmi in pravicami drugih udeležencev postopka (5. člen);
- dolžnosti vsakogar, da ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvesti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je žrtev nasilja otrok (drugi odstavek 6. člena);
- dolžnosti centrov za socialno delo, da posebej skrbno obravnavajo primere nasilja, kjer je žrtev nasilja otrok, zlasti kadar gre za sum spolne zlorabe otroka (drugi odstavek 14. člena);
- določitvi posebnih sodnih ukrepov za zagotavljanje varstva otroka (20. člen);
- razširjenem krogu predlagateljev postopka (drugi odstavek 22.b člena);
- razširjeni možnosti izreka sodnih ukrepov brez predhodne izjave povzročitelja nasilja (prvi odstavek 22.d člena);
- posebnem varstvu otroka med sodnim postopkom (22.g člen);
- dolžnosti obveščanja (22.h člen).

ZPND v 10. členu ureja vlogo organov in organizacij ter nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini. Organi in organizacije ter nevladne organizacije so dolžne v okviru z zakoni in drugimi predpisi določenih nalog in pooblastil prednostno obravnavati primere nasilja, zagotavljati medsebojno obveščanje in pomoč z namenom preprečevanja in odkrivanja nasilja, odpravljanja vzrokov ter nudenja pomoči žrtvi pri vzpostavitvi pogojev za varno življenje. Z namenom uresnitve teh dolžnosti so bili sprejeti naslednji pravilniki:

- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini,¹⁷

¹⁶ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a, 92/21 – UZ62a in 98/25 – UZ74a.

¹⁷ Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17.

- Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode,¹⁸
- Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti¹⁹ in
- Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini.²⁰

Učinkovita in kvalitetna zaščita otroka zahteva enotno razumevanje temeljnih načel in ciljev zaščite otroka ter jasno opredelitev vloge in nalog vseh organov in organizacij, ki sodelujejo pri zaščiti otroka in zagotavljanju njegove koristi. Strokovni delavci morajo poleg svojih poklicnih obveznosti in postopkov ravnanja poznati tudi pristojnosti, temeljne naloge in pravila delovanja drugih sodelujočih sistemov. Prav tako morajo biti seznanjeni z načini izmenjave informacij in možnostmi za strokovna posvetovanja znotraj posameznega sistema ter med različnimi službami.

¹⁸ Uradni list RS, št. 104/09.

¹⁹ Uradni list RS, št. 38/11.

²⁰ Uradni list RS, št. 25/10.

5. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH USTANOVAH

5.1 Vloga učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

Učitelji, vzgojitelji in drugi strokovni delavci imajo eno ključnih vlog pri prepoznavanju otrok, ki so žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja, ter ustrezni zaščiti otroka ob zaznani ogroženosti. Skoraj vsak otrok je namreč vključen v katero od vzgojno-izobraževalnih ustanov, v njej praviloma preživi velik del dneva, v vzgojno-izobraževalne procese se vključujejo tudi starši.

5.2 Pravne in strokovne podlage

Vlogo vzgojno-izobraževalnih ustanov pri obravnavi nasilja v družini poleg ZPND opredeljuje zlasti **Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode** (v nadaljevanju tega poglavja Pravilnik). V njem je podrobneje obravnavano ravnanje zaposlenih v vzgojno-izobraževalnih zavodih (v nadaljevanju VIZ)²¹ ob zaznavi nasilja nad otrokom v družini, oblike pomoči otroku, ki je žrtev nasilja ter sodelovanje VIZ z državnimi organi, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb v primeru nasilja nad otrokom v družini (prvi odstavek 1. člena).

Na podlagi Pravilnika je bila pripravljena publikacija *Obravnavanje nasilja v družini*,²² ki predstavlja priročnik za zaposlene v VIZ ter podrobneje pojasnjuje njihove v Pravilniku opredeljene dolžnosti.

V pedagoški stroki se preprečevanju, zgodnjemu odkrivanju in obravnavi nasilja nad otrokom posveča velika pozornost.²³

Na področju vzgoje in izobraževanja obstajata dva protokola, ki opredeljujeta ravnanje zaposlenih v VIZ ob zaznanem nasilju nad otrokom:

- *Protokol ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih*,²⁴
- *Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih*.²⁵

Čeprav se nanašata na medvrstniško ter spolno nasilje in spolno nadlegovanje, protokola predstavljata koristen pripomoček za spoznavanje vloge, nalog in dolžnostnega ravnanja zaposlenih v VIZ tudi glede drugih oblik nasilja in slabega ravnanja z otrokom. Zlasti to velja za protokol, ki se nanaša na spolno nasilje in spolno nadlegovanje, saj obravnava tudi nasilje, povzročeno s strani tretje osebe (npr. s strani družinskega člana) in se pri tem opira na določbe Pravilnika.

Koristen strokovni vir za pedagoške in druge strokovne delavce v vzgojno-izobraževalnih ustanovah je publikacija *Zaščita otroka pred izvenšolskim nasiljem, priročnik za vzgojitelje, učitelje in druge strokovnjake*.²⁶

²¹ Pravilnik s tem pojmom zajema javne vzgojno-izobraževalne zavode in zasebne vzgojno-izobraževalne zavode, ki izvajajo javno veljavni program.

²² Filipčič Katja, Klemenčič Ingrid, *Obravnavanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*, Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2011.

²³ <https://www.gov.si teme/prepoznavanje-in-preprečevanje-medvrstniškega-nasilja-v-solah/> <31. 1. 2026>

²⁴ <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/Protokol-ob-zaznavi-in-za-obravnavo-medvrstniškega-nasilja-v-VIZ-1.pdf> <31. 1. 2026>

²⁵ https://www.zrss.si/digitalna_bralnica/protokol_spolno_nasilje-pdf/ <31. 1. 2026>

²⁶ Krek Janez in drugi, *Zaščita otroka pred izvenšolskim nasiljem, priročnik za vzgojitelje, učitelje in druge strokovnjake*, Ljubljana:

Priročnik je nastal v okviru projekta Dare2see - Upaj si videti! s ciljem ozaveščanja o pojavih nasilja nad otroki ter njihovega boljšega zaznavanja in preprečevanja v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema, namenjen pa je vzgojiteljem, učiteljem in drugim strokovnim delavcem.

Pripomoček za prepoznavanje nasilja in ukrepanje je izdalo tudi Društvo za nenasilno komunikacijo, in sicer v obliki zloženke *Opazim in ukrepam, Informacije za zaposlene v VIZ*.²⁷ V njej so predstavljeni odgovori na vprašanja in dileme, s katerimi se soočajo zaposleni v VIZ, kadar sumijo, da otrok doživlja nasilje v družini, ter v priročni obliki povzete določbe Pravilnika.

5.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Učitelji, vzgojitelji in drugi strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju so v skladu z določbami Pravilnika dolžni o nasilju obveščati, ga dokumentirati in prijavljati.

5.3.1 Ravnanje zaposlenih ob zaznavi nasilja

Učitelj ali drug delavec VIZ, s strani katerega je bilo zaznано,²⁸ da otrok je ali bi lahko bil žrtev nasilja, je dolžan takoj o tem obvestiti svetovalnega delavca VIZ ali v njegovi odsotnosti ravnatelja ali pomočnika ravnatelja.

V primeru poškodbe pri fizičnem ali spolnem nasilju ali hudi psihični stiski otroka zaradi nasilja v družini učitelj sam ali s svetovalnim delavcem VIZ obvesti pristojni center za socialno delo, izven poslovnega časa centra za socialno delo pa policijo.

Zaznavo nasilja je treba ustrezno dokumentirati. Učitelj ali drug delavec VIZ mora sam ali s svetovalnim delavcem narediti zapis dogodka, opazanj, pridobljenih informacij ali pogovora z otrokom. V tak zapis dogodka je treba navesti vse okoliščine in opazanja, iz katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje in da je otrok ogrožen; ob tem se zapiše tudi, ali so potrebni takojšnji ukrepi za zaščito otroka. Zapis dogodka se zabeleži na obrazcu, ki je priloga Pravilnika, gre pa za uradni dokument, ki predstavlja tako podlago za prijavo nasilja kot tudi za nudenje pomoči otroku v okviru VIZ.

Po narejenem zapisu dogodka ravnatelj ali svetovalna služba VIZ isti dan oziroma najpozneje v 24 urah v telefonskem pogovoru obvesti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo o sumu nasilja v družini nad otrokom in centru za socialno delo pošlje pisno prijavo nasilja skupaj z zapisom dogodka.

Zelo pomembno je, da strokovni delavci VIZ hitro prepoznajo in se nemudoma odzovejo na vsak znak ali spremembo v otrokovem vedenju ali počutju - ne samo, kadar ti kažejo na nasilje ali zlorabo, temveč tudi, kadar kažejo na zanemarjanje otroka. O tem mora VIZ vedno in brez odlašanja obvestiti center za socialno delo. Le pravočasna prijava in zgodnji začetek obravnave otroka in njegove družine omogočata, da se pomoč aktivira dovolj zgodaj. S tem se preprečuje poglobljanje otrokovih stisk in stopnjevanje njegovih negativnih odzivov ter hkrati omogoča obravnavo težav otroka in družine z uporabo sorazmernih in čim milejših ukrepov.

Ob sumu slabega ravnanja z otrokom imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih oseb, tudi pravicami in željami staršev. Nasprotovanje staršev ne vpliva na dolžnost prijave. Prav tako želja

Pedagoška fakulteta, 2023;

https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Zascita_otroka_pred_izvensolskim_nasiljem_Prirocnik.pdf <31. 1. 2026>

²⁷ https://www.drustvo-dnk.si/images/publikacije/2023-DNK_Informacije_za_zaposlene_v_VIZ.pdf <31. 1. 2026>

²⁸ Zaznava, da otrok je ali bi lahko bil žrtev nasilja, po določbi 3. člena Pravilnika nastane na naslednje načine: učitelj ali delavec VIZ je pri otroku sam opazil spremembe, ki bi lahko bile posledice nasilja, ali mu je otrok zaupal, da je žrtev nasilja, ali ima učitelj ali drug delavec VIZ informacijo o nasilju od tretje osebe ali pa je bil sam priča nasilja.

VIZ po ohranjanju dobrega sodelovanja s starši ali morebiten strah pred njihovimi odzivi v razmerju do VIZ ne moreta predstavljati dopustnega razloga za opustitev prijave.

Ravnatelj ali svetovalna služba VIZ starše o opravljeni prijavi nasilja obvesti le takrat, ko presodi, da je to v korist otroka. V primeru dilem se VIZ o tem posvetuje s pristojnim centrom za socialno delo.

5.3.2 Nudjenje pomoči otroku

Poglavitno vlogo pri nudenju pomoči otroku, ki je žrtev nasilja v družini, ima interni tim. Pravilnik podrobneje določa njegove naloge ter predvideva obveznost sodelovanja s centrom za socialno delo, policijo, tožilstvom in sodiščem.

Svetovalni delavec VIZ najpozneje naslednji delovni dan po telefonski prijavi nasilja centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu skliče interni tim VIZ, ki ga sestavljajo svetovalna služba, razrednik oziroma vzgojitelj otroka, ki je žrtev nasilja, in učitelj oziroma drug delavec, ki je naredil zapis dogodka. Vsaj na prvem sestanku mora biti navzoč tudi ravnatelj.

Interni tim ima svojega vodjo, ki ima pomembno vlogo v zvezi z obveščanjem vseh pomembnih deležnikov v VIZ pri obravnavi nasilja, kot predstavnik VIZ pa sodeluje tudi v morebitnem multidisciplinarnem timu, sklicanem s strani centra za socialno delo.²⁹

Naloge internega tima pri obravnavi vseh primerov nasilja so zlasti:

- dogovor o načinu podpore in pomoči otroku, ki je žrtev nasilja, v VIZ;
- določitev nalog posameznih članov internega tima in drugih strokovnih delavcev z namenom pomagati otroku, ki je žrtev nasilja, pri soočanju s posledicami nasilja in pri njegovem aktivnem sodelovanju v postopkih drugih organov z namenom zagotavljanja njegove dolgoročne varnosti in določitev rokov za njihovo izvedbo;
- izmenjava informacij o dinamiki nasilja nad otrokom, ki je žrtev nasilja, in posledicah nasilja;
- sodelovanje s centrom za socialno delo, policijo in sodiščem;
- sprejetje odločitve o zaključku dela internega tima na podlagi evalvacije dela in uspešnosti internega tima ter svetovalnega dela z otrokom, ki je žrtev nasilja.

Če center za socialno delo skliče multidisciplinarni tim, interni tim:

- usklajuje aktivnosti VIZ z aktivnostmi drugih organov v skladu z dogovori na multidisciplinarnem timu;
- oblikuje mnenja, na katere okoliščine primera nasilja naj bo multidisciplinarni tim pozoren pri nudenju pomoči otroku, da bodo v postopku obravnave nasilja varovane njegove koristi;
- spremlja dejavnosti centra za socialno delo, policije in sodišča.

Druge strokovne delavce v VIZ se seznani s primerom nasilja, če je to potrebno za njihovo nadaljnje delo z otrokom in za pomoč oziroma svetovanje otroku. Interni tim izdela načrt pomoči VIZ oziroma svetovanja otroku, po potrebi v sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci VIZ. Naloga internega tima je tudi sprejetje dogovora o načinu sodelovanja s starši ali skrbnikom otroka, ki je žrtev nasilja.

²⁹ Vodja internega tima je svetovalni delavec VIZ. Če ima VIZ le enega svetovalnega delavca in je ta odsoten, vlogo vodje internega tima prevzame ravnatelj. Naloge vodje internega tima so, da skrbi za izmenjavo informacij med člani internega tima, usklajuje dejavnosti v okviru VIZ, obvešča ravnatelja o vseh oblikah pomoči otroku, ki je žrtev nasilja, če center za socialno delo skliče multidisciplinarni tim za obravnavo nasilja v družini, sodeluje v njem kot predstavnik VIZ in o dejavnostih multidisciplinarnega tima obvešča ostale člane internega tima.

5.3.3 Sodelovanje VIZ z drugimi organi

Pravilnik predvideva intenzivno sodelovanje VIZ s centrom za socialno delo. Zaposleni v VIZ sodelujejo s centrom za socialno delo pri zbiranju podatkov o ogroženosti otroka.

Glede sodelovanja v multidisciplinarnem timu pri centru za socialno delo Pravilnik loči dve situaciji:

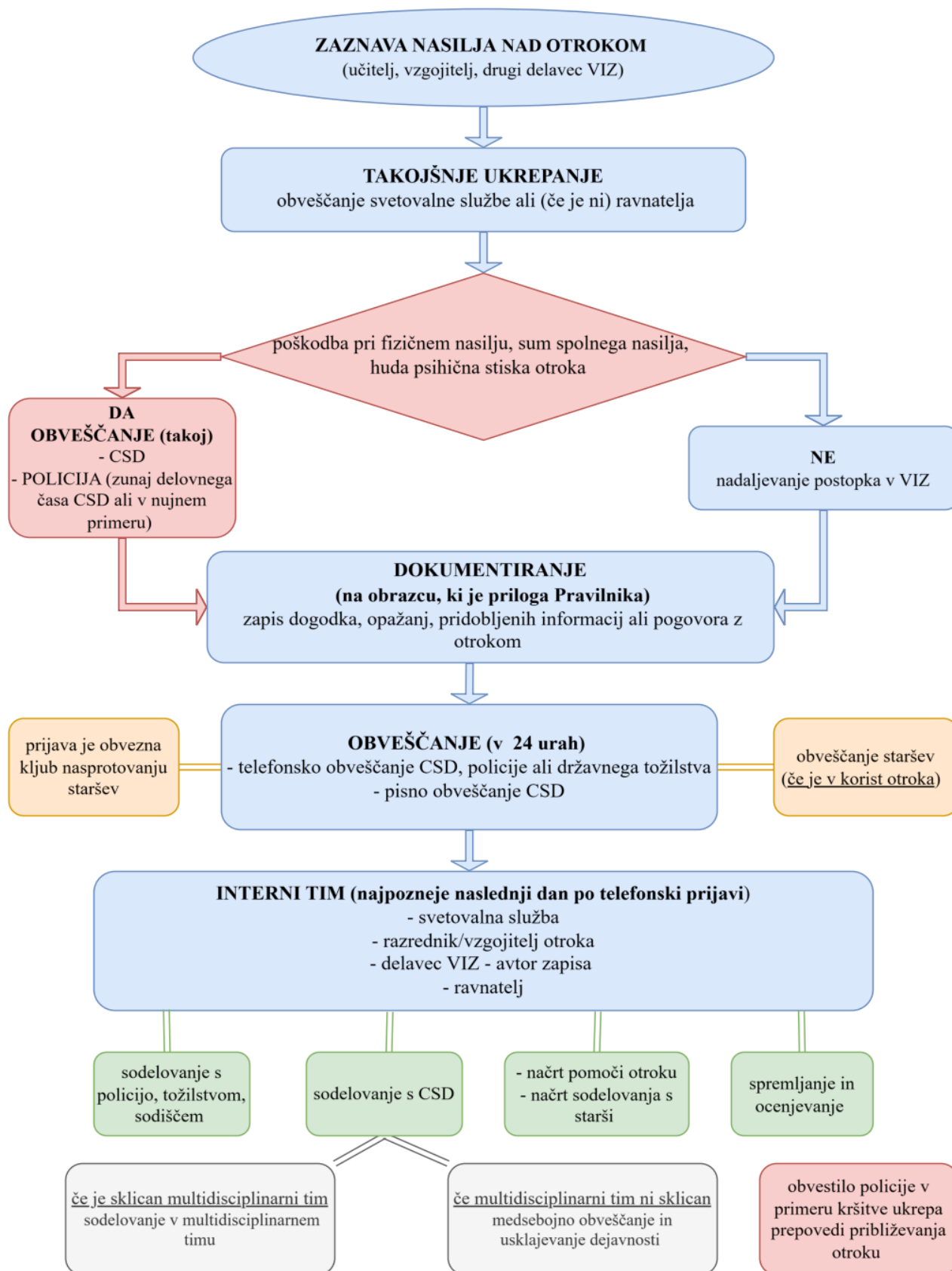
- Kadar VIZ sodeluje v multidisciplinarnem timu - vodja internega tima je kot predstavnik VIZ zadolžen za to, da s člani multidisciplinarnega tima izmenjuje informacije za razjasnitev okoliščin; sodeluje pri aktivnostih tima za zaščito in podporo otroka ter seznanja člane tima z aktivnostmi VIZ pri zagotavljanju pomoči otroku; skrbi za usklajevanje aktivnosti VIZ z aktivnostmi drugih organov; multidisciplinarnemu timu posreduje mnenje internega tima o načinu zagotavljanja koristi otroka in dejavno sodeluje pri izdelavi ocene ogroženosti otroka in oblikovanju načrta pomoči.
- Kadar VIZ ni pozvan k sodelovanju v multidisciplinarnem timu - med centrom za socialno delo in VIZ poteka medsebojno obveščanje (osebno, pisno in po telefonu) o dejavnostih za zagotavljanje zaščite in pomoči otroku in usklajevanje teh dejavnosti.

V primerih, ko center za socialno delo sam začne postopek za zaščito otroka, svetovalna služba VIZ po pozivu centra za socialno delo napiše poročilo, ki vključuje mnenje o ogroženosti otroka. Svetovalni delavec, ki pripravlja poročilo, vanj vključi tudi mnenja zaposlenih v VIZ, ki so v stiku z otrokom.

Če po oceni internega tima postopek za zaščito otroka pri centru za socialno delo poteka prepočasi ali ni dovolj učinkovit ali pa se izvajanje nasilja nad otrokom nadaljuje, ravnatelj o tem obvesti predstojnika pristojnega centra za socialno delo. Če postopek še vedno poteka prepočasi ali ni dovolj učinkovit, ravnatelj o tem obvesti socialno inšpekcijo.

Zaposleni v VIZ sodelujejo s policijo, tožilstvom in sodiščem pri zbiranju podatkov o ogroženosti otroka. Če je VIZ uradno obveščen, da je bila povzročitelju nasilja izrečena prepoved približevanja otroku, ki jo je izreklo sodišče ali policija, o zaznanih kršitvah te prepovedi ravnatelj oziroma pomočnik ravnatelja takoj obvesti policijo.

5.4 Prikaz postopka obravnave

6. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA V ZDRAVSTVENIH USTANOVAH

6.1 Vloga zdravstvenih delavcev pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

Zdravstveni delavci imajo zelo pomembno vlogo pri zgodnjem odkrivanju in prepoznavanju otrok kot žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja ter njihovi takojšnji zaščiti, saj prihajajo v redni stik z otroki, poleg tega imajo že v okviru svoje osnovne strokovne usposobljenosti mnoga znanja, ki so potrebna za prepoznavanje znakov nasilja, zlorabe ali zanemarjanja.

6.2 Pravne in strokovne podlage

Vloga zdravstvenih delavcev pri prepoznavanju in preprečevanju nasilja ter pomoči žrtvam nasilja je na normativni ravni opredeljena v ZPND in na njegovi podlagi sprejetem **Pravilniku o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti** (v nadaljevanju tega poglavja Pravilnik).

Na podlagi 3. člena Pravilnika so bile v letu 2015 v okviru Ministrstva za zdravje pripravljene **Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti**³⁰ (v nadaljevanju tega poglavja Strokovne smernice), ki jih je potrdil Zdravstveni svet.

Tretje poglavje Strokovnih smernic vsebuje smernice za zaščito in dobrobit otrok ter obravnavo otrok, žrtev nasilja in zlorab. Te smernice vključujejo:

- temeljna načela pri delu z ogroženimi otroki,
- zakonske podlage in obveznosti zdravstvenih delavcev,
- definicijo nasilja, zlorabe in slabega ravnanja z otroki,
- smernice za odkrivanje in prepoznavanje otrok, ki so žrtve nasilja in zlorab (prepoznavanje nasilja in zlorabe otroka, iskanje znakov nasilja in zlorabe otroka z opredelitvijo dejavnikov tveganja in možnih znakov različnih oblik nasilja in zlorabe, obravnavo posebej ranljivih otrok),
- odkrivanje in prepoznavanje otrok, žrtev spolnih zlorab,
- opredelitev postopka ravnanja ob zaznavi otroka, žrtve nasilja in zlorabe,
- protokol za pregled otroka, pri katerem je podan sum spolne zlorabe in
- obrazec za dokumentiranje obravnave otroka ob sumu nasilja.

Ravnanje v skladu s Smernicami je dolžnost vseh zdravstvenih delavcev (3. člen Pravilnika).

Koristen vir za razumevanje vloge zdravstvenih delavcev pri zaščiti otrok pred nasiljem, zlorabo ali zanemarjanjem ter spoznavanje dolžnosti, strokovnih standardov, usmeritev in dobrih praks pri odkrivanju in obravnavi ogroženih otrok v okviru zdravstvene dejavnosti predstavljata tudi naslednji publikaciji:

- *Prepoznavanje in obravnavanje žrtev nasilja v družini, Priročnik za zdravstveno osebje*³¹ in *Protokol prepoznavanja in obravnave žrtev nasilja v družini*³², ki sta bila pripravljena v okviru projekta Prepoznavanje in obravnavanje

³⁰ <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/zakonodaja/strokovne-smernice-za-obravnavo-nasilja-v-dru%C5%BEini-pri-izvajanju-zdravstvene-dejavnosti.pdf> <31. 1. 2026>

³¹ <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0> <1. 2. 2026>

³² <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/Informacije/protokol-koncni.pdf?sfvrsn=6> <1. 2. 2026>

žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti (POND);³³

- gradivo *Nasilje v družini na področju zdravstva*,³⁴ ki je bilo pripravljeno v okviru projekta IMPRODOVA (Improving Frontline Responses to High Impact Domestic Violence - Izboljšanje odzivanja prvih posredovalcev na težje oblike nasilja v družini).³⁵

6.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v zdravstvenih ustanovah

6.3.1 Prepoznavanje nasilja

Vsi zdravstveni delavci morajo biti v okviru vsake zdravstvene obravnave (tako pri sistematskih preventivnih pregledih kot pri kurativnih in urgentnih pregledih) pozorni na okoliščine in znake, ki kažejo na možnost nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka (znotraj in zunaj družine). Pozorni morajo biti tako na možnost, da je otrok neposredna žrtev slabega ravnanja, kot tudi na možnost, da je prisoten pri nasilju nad drugim družinskim članom ali živi v okolju, kjer se izvaja nasilje.

Zdravstveni delavec ob zaznanem sumu nasilja nad odraslim članom družine preveri obstoj in ogroženost morebitnih otrok, ob zaznanem sumu slabega ravnanja z otrokom pa obstoj in ogroženost morebitnih sorojencev.

6.3.2 Postopek zbiranja informacij in začetna ocena ogroženosti

Po zaznanem sumu, da je otrok žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja, zdravstveni delavec izvede ustrezen poizvedovalni postopek.

Ta vključuje:

- natančno jemanje anamneze od staršev oziroma spremljevalcev otroka;
- natančen pregled otroka, usmerjen na iskanje znakov nasilja, zlorabe ali zanemarjanja;
- pogovor z otrokom brez prisotnosti staršev (pri pogovoru je treba upoštevati strokovne usmeritve za pogovor z otrokom, ki spregovori ali kaže znake nasilja, zlorabe ali zanemarjanja);
- natančno in popolno dokumentiranje ugotovitev v zdravstveni dokumentaciji obravnavane osebe in hrambo podatkov v skladu z zakonodajo. Za evidentiranje in hrambo podatkov ni potrebno soglasje staršev otroka. Obrazec za dokumentiranje obravnave otroka ob sumu nasilja in zlorabe je priloga Strokovnih smernic.

Na podlagi informacij zdravstveni delavec opravi začetno oceno ogroženosti, v okviru katere opredeli, ali je treba otroka nemudoma zaščititi pred nasiljem, zlorabo ali zanemarjanjem, ali pa zaščitni ukrepi niso nujni in jih je mogoče odložiti do odziva pristojnih organov na podlagi opravljene prijave.

V primeru dilem se lahko zdravstveni delavec za strokovni posvet obrne na pristojni center za socialno delo, izven poslovnega časa centrov za socialno delo pa na policijo.

³³ Projekt je potekal v letih 2015 in 2016 pod okriljem Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Njegov cilj je uveljavitev določil ZPND na področju zdravstvene dejavnosti ter povečanje znanja in kompetenc zdravstvenih delavcev pri delu z žrtvami nasilja v družini.

Spletna stran projekta: <https://www.prepoznajnasilje.si/sl> <1. 2. 2026>

³⁴ <https://www.fvv.um.si/improdova/osnovno/nasilje-v-druzini-zdravstvo/> <1. 2. 2026>

³⁵ Projekt je potekal od 1. 5. 2018 do 31. 8. 2021 na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru, njegov cilj pa je premostitev razkoraka med vsebino pravil in njihovim udejanjanjem v praksi ter izboljšanje sodelovanja med prvimi posredovalci ob zaznavi nasilja.

6.3.3 Dolžnost prijave

Vedno, kadar se pojavi sum, da je otrok žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja, zdravstveni delavec takoj, najpozneje pa v 24 urah, obvesti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo.

V nujnih primerih, če je ogroženo življenje žrtve ali njenih otrok, zdravstveni delavec nemudoma obvesti policijo na telefonsko številko 113. Policija bo po potrebi v obravnavo vključila center za socialno delo, izven njegovega poslovnega časa pa regijsko interventno službo. V 24 urah je treba o nasilju obvestiti tudi pristojni center za socialno delo in otrokovega izbranega pediatra.

Tudi skladno s tretjim odstavkom 45. člena Zakona o pacientovih pravicah³⁶ mora zdravnik naznaniti sum storitve kaznivega dejanja zoper življenje in telo, kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost ter kaznivega dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, pri katerih je bil kot oškodovanec udeležen otrok.

V dvomu velja dolžnost prijave. Pristojni organi bodo pridobljene informacije združili z drugimi razpoložljivimi podatki in se odločili o nadaljnjem ukrepanju. Določbe o varovanju poklicne skrivnosti za te primere ne veljajo. Prijava, dana v dobri veri, ne more voditi do civilne in kazenske odgovornosti prijavitelja.

Ob sumu slabega ravnanja z otrokom imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih oseb. Soglasje staršev za prijavo nasilja ni potrebno, nasprotovanje staršev ne vpliva na dolžnost prijave.

V obvestilu se navede vsa strokovna opažanja, iz katerih je mogoče sklepati na nasilje, zlorabo ali zanemarjanje otroka. Obvestilo se posreduje pisno, v elektronski obliki ali po telefonu. Informacije, dane po telefonu, je treba najpozneje v treh dneh poslati tudi pisno, in sicer na obrazcu, ki je priloga Pravilnika.

6.3.4 Takojšnja zaščita in pomoč otroku

Zdravstveno osebje izvede nujne ukrepe za zaščito otroka. V času do posredovanja pristojnih strokovnih služb otrok nikoli ne sme biti prepuščen okoliščinam, ki bi ogrožale njegovo varnost.

Do odziva pristojnih organov zdravstveno osebje tako poleg zdravljenja otroku nudi tudi namestitev v varnem okolju (npr. sprejem v bolnišnico na sekundarni ali terciarni ravni, kjer se nato odvije nadaljnji postopek v sodelovanju z vsemi službami) in čustveno podporo.

O svojih ukrepih zdravstveno osebje obvesti starše, razen če bi to lahko ogrozilo varnost otroka in drugih.

6.3.5 Dolžnost deljenja informacij in sodelovanja z drugimi institucijami

Zdravstveni delavci so dolžni deliti in izmenjevati informacije v zvezi s sumom in obravnavo nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka z institucijami, ki obravnavajo otroka in odločajo o njegovi zaščiti in dobrobiti. Na zahtevo centra za socialno delo, policije in sodišča zdravstvene ustanove posredujejo dokumentacijo, ki je pomembna za razjasnitev in dokazovanje okoliščin v družinskih postopkih.

Izbrani zdravnik, pediater ali drugi zdravstveni delavec se je dolžan vključevati v nadaljnjo obravnavo in sodelovati v multidisciplinarnem timu pri pristojnem centru za socialno delo.

³⁶ Uradni list RS, št. 15/08, 55/17, 177/20 in 100/22 – ZNUZSZS.

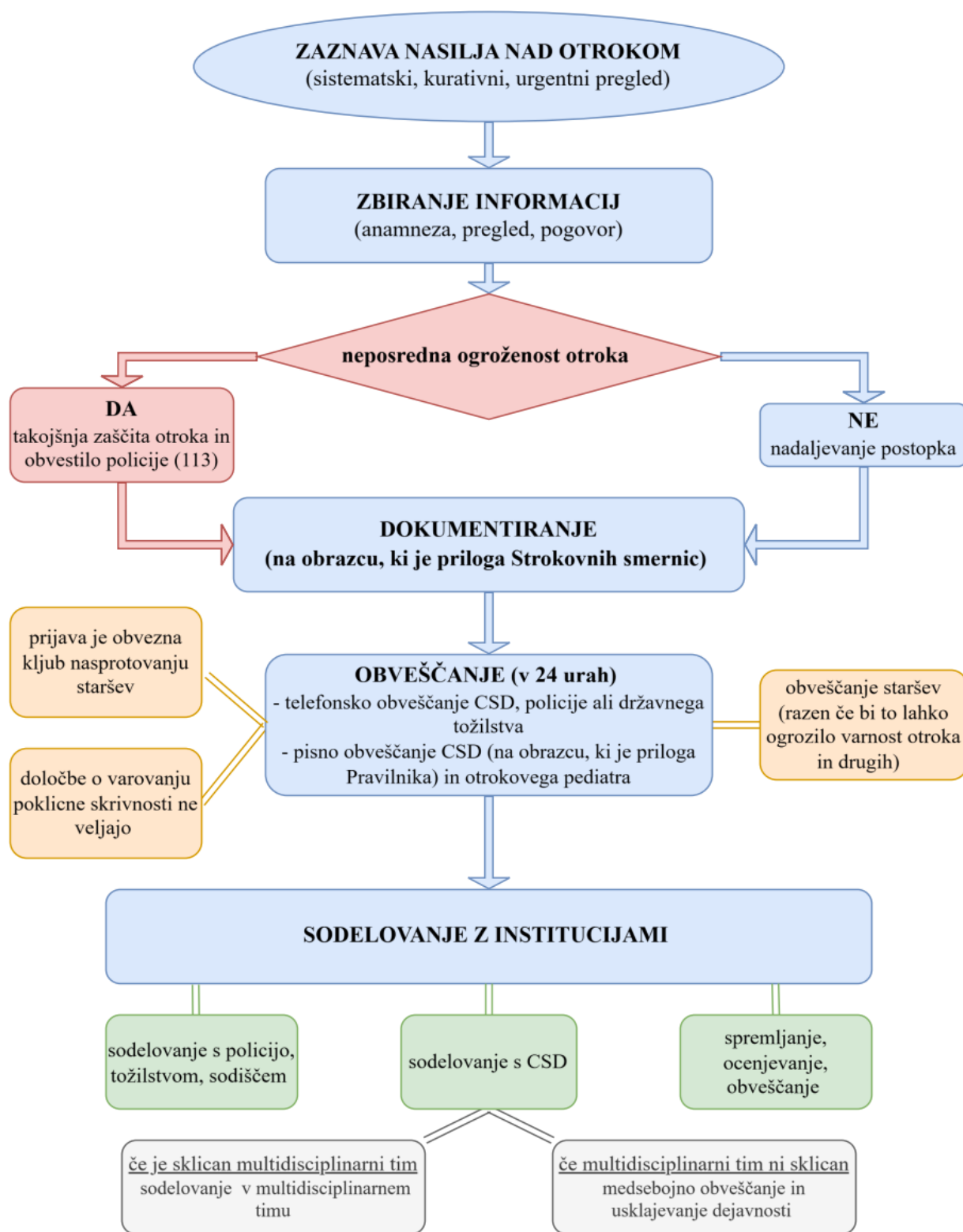
6.4 Dolžnost izobraževanja

Usposobljenost zdravstvenih delavcev za prepoznavanje nasilja in odzive nanj je eden ključnih dejavnikov kvalitetne in učinkovite zaščite otrok pred nasiljem, zlorabo ali zanemarjanjem.

Po 8. členu Pravilnika se morajo izobraževanja o nasilju v družini udeležiti zdravstveni delavci, ki opravljajo zdravstveno dejavnost na področju splošne oziroma družinske medicine, pediatrije, ginekologije, psihiatrije in patronažne službe; v urgentnih oziroma travmatoloških ambulantah in oddelkih bolnišnic ter v svetovalnih službah.

Ne glede na navedeno določbo je stalno pridobivanje potrebnih znanj in veščin dolžnost vseh zdravstvenih delavcev.

6.5 Prikaz postopka obravnave³⁷

³⁷ Za prikaz postopka obravnave glej tudi <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/Informacije/protokol-koncni.pdf?sfvrsn=6> <1. 2. 2026>

7. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA POLICIJI

7.1 Vloga policije pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

Naloge policije pri odkrivanju in obravnavanju nasilja in drugih oblik slabega ravnanja z otroki vključujejo zlasti takojšnjo zaščito otroka in zagotavljanje njegove varnosti; preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov; odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov ter sodelovanje in nudenje pomoči pristojnim institucijam pri obravnavi nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka.

7.2 Pravne in strokovne podlage

Temeljne naloge policije so določene v 4. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije³⁸ (v nadaljevanju ZNPPol). V 13. členu zakona so navedena splošna načela za opravljanje policijskih nalog. Ta med drugim zavezujejo policiste, da pri izvajanju policijskih nalog še posebej obzirno ravnajo z osebami, ki potrebujejo dodatno pozornost, med njimi tudi otroki, mladoletniki in žrtvami nasilja v družini.

Policija v okviru kaznovalnih postopkov deluje v skladu z določili Zakona o kazenskem postopku³⁹ (v nadaljevanju ZKP), Kazenskega zakonika⁴⁰ (v nadaljevanju KZ-1)⁴¹ ali zakonov, ki določajo prekrške (najpogosteje po Zakonu o varstvu javnega reda in miru⁴²).

Poglavitni pravni predpisi, na podlagi katerih se policija vključuje v družinske postopke, so ZPND, **Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini** (v nadaljevanju tega poglavja Pravilnik) in Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju.⁴³

Izčrpne informacije o vlogi policije v sistemu zaščite otrok pred nasiljem, zlorabo ali zanemarjanjem so na voljo na *spletni strani Policije*.⁴⁴ Med drugim vključujejo: opredelitev nasilja v družini; napotke za prijavitelje in žrtve nasilja; opis dejanj, nalog in pooblastil policije; predstavitev posameznih ukrepov ter povezave do koristnih publikacij.

Koristen vir informacij o vlogi, nalogah in pooblastilih policije pri zaščiti otrok pred nasiljem, zlorabo ali zanemarjanjem predstavljata tudi naslednji publikaciji:

- *Priročnik za prepoznavanje in obravnavo nasilja v družini Skupaj proti nasilju*,⁴⁵
- gradivo *Nasilje v družini in policija*, ki je bilo pripravljeno v okviru projekta IMPRODOVA.⁴⁶

³⁸ Uradni list RS, št. 22/25 – uradno prečiščeno besedilo.

³⁹ Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US, 53/24, 93/25 – ZNUZJV in 10/26 – ZKOM.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNSPP, 16/23 in 107/24 – odl. US.

⁴¹ V družinskih razmerjih so otroci najpogosteje udeleženi kot priče ali žrtve pri naslednjih kaznivih dejanjih: zanemarjanje mladoletne osebe in grdo ravnanje (192. člen), nasilje v družini (191. člen), neplačevanje preživnine (194. člen), odvzem mladoletne osebe (190. člen), spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let (173. člen), prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva (176. člen).

⁴² Uradni list RS, št. 112/2025.

⁴³ Uradni list RS, št. 49/14.

⁴⁴ <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/oosebna-varnost/nasilje-v-druzini> <1. 2. 2026>

⁴⁵ https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Skupaj_proti_nasilju_Prirocnik.pdf <1. 2. 2026>

⁴⁶ <https://www.fvv.um.si/improdova/osnovno/nasilje-v-druzini-policija/> <1. 2. 2026>

7.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja na policiji

7.3.1 Prejem obvestila

Policija je lahko o nasilju nad otrokom, njegovi zlorabi ali zanemarjanju obveščena na različne načine, npr. neposredna zaznava, klic na intervencijsko številko 113, klic na anonimni telefon policije, pisno obvestilo, ustna prijava na policijski postaji, elektronsko sporočilo, načini, ki jih omogoča E-uprava (anonimna e-prijava, e-naznanilo kaznivega dejanja). Policija mora skrbno obravnavati vsako zaznavo ali prijavo nasilja oziroma drugega slabega ravnanja z otrokom.

7.3.2 Nujni ukrepi za zaščito otroka

Po zaznavi ali prejetem obvestilu, da je otrok žrtev kaznivega dejanja, je policija dolžna v najkrajšem času zbrati potrebne informacije in sprejeti ukrepe za zaščito otroka.

Kadar je očitno, da je življenje oziroma zdravje žrtve v nevarnosti, in policija oceni, da je nujna takojšnja policijska intervencija, ukrepa v skladu s predpisi, ki urejajo kazenski postopek ter delovanje in pooblastila policije, brez predhodnega posvetovanja s centrom za socialno delo.

Policija ob intervenciji takoj obvesti center za socialno delo po telefonu ali osebno, v 24 urah pa tudi pisno v obliki obvestila o zaznavi nasilja v družini. Obvestilo se pošlje na obrazcu, ki je priloga Pravilnika, pri čemer vključuje tudi opis že izvedenih dejavnosti.

Najpogostejši ukrep policije za takojšnjo zaščito otroka je izrek ukrepa prepovedi približevanja po 60. členu ZNPPol.

O izrečenem ukrepu policija takoj obvesti krajevno pristojni center za socialno delo; če je kraj, ki se mu kršitelj ne sme približati, tudi VIZ, ki ga obiskuje otrok, pa tudi odgovorno osebo VIZ. Policija o prepovedi približevanja otroku obvesti tudi druge znane osebe in institucije, pri katerih se otrok redno nahaja ali je pri njih nameščen (npr. izvajalci zunajšolskih dejavnosti, strokovni center).

Policija izreče prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi za 48 ur in jo takoj pošlje v presojo preiskovalnemu sodniku okrožnega sodišča, ki lahko ukrep potrdi, spremeni ali razveljavi. Če preiskovalni sodnik prepoved približevanja potrdi, lahko ukrep izreče za čas do 15 dni, na predlog oškodovanca pa ga lahko podaljša še za največ do 60 dni od začetka veljave ukrepa, ki ga je izrekla policija (60. in 61. člen ZNPPol).

Policija izvaja nadzor nad spoštovanjem ukrepa prepovedi približevanja in ob kršitvah postopa skladno s šestim in osim odstavkom 60. člena ZNPPol (obvestilo preiskovalnemu sodniku, globa, pridržanje). Enako policija ravna, če povzročitelj nasilja krši ukrepe, izrečene na podlagi ZPND (23. člen ZPND).

Če tudi center za socialno delo že izvaja ukrepe za zaščito otroka ter ugotovi, da je otrok hudo ogrožen in da ga je treba odvzeti iz domačega okolja, policija na upravičeno zahtevo centra za socialno delo strokovnim delavcem nudi policijsko asistenco (12. člen ZNPPol, drugi odstavek 167. člena DZ). Policija zagotavlja pomoč na podlagi pisne zahteve. V primeru nujnega takojšnjega odvzema otroka je lahko zahteva podana tudi ustno, vendar mora biti najpozneje v roku 24 ur od ustnega zahtevka posredovana še v pisni obliki.

7.3.3 Obveščanje centra za socialno delo

Ko policija izve za okoliščine, na podlagi katerih lahko sklepa, da je otrok neposredna žrtev nasilja ali če je pri izvajanju nasilja prisoten ali živi v okolju, kjer se izvaja nasilje, v 24 urah po prejemu obvestila ali zaznave nasilja obvesti center za socialno delo. Obvestilo se posreduje v pisni ali elektronski obliki oziroma po telefonu ali osebno. Obvestilo po telefonu ali osebno je treba najkasneje v treh dneh poslati še pisno, na obrazcu, ki je priloga Pravilnika.

Policija lahko v obvestilu predlaga sklic multidisciplinarnega tima. Če center za socialno delo v roku treh dni od podaje takšnega predloga tega ne stori in policiji ne posreduje povratnih informacij o njenem predlogu, policija nadaljuje z dejavnostmi v okviru svojih pristojnosti brez predhodnega usklajevanja s centrom za socialno delo.

7.3.4 Policijska preiskava

Po prejetem naznanilu kaznivega dejanja policija ravna v skladu s 148. členom ZKP. V okviru danih pooblastil zbira obvestila od občanov, organizacij, vzgojno izobraževalnih ustanov, centra za socialno delo, zdravstvenih ustanov in tudi samega otroka, ki je žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja. Obvestila od otroka praviloma zbirajo izkušenejši policisti, pri zahtevnejših preiskavah (npr. pri spolnih zlorabah, hudih oblikah zanemarjanja ali grdega ravnanja) pa to nalogo prevzamejo kriminalisti.

Če je v postopku udeležen otrok, se individualna ocena stopnje ogroženosti žrtve kaznivega dejanja zanj ne izpolni. Upoštevano je namreč, da ima otrok vedno posebne potrebe po zaščiti in je zato tudi vselej upravičen do posebnih varovalnih ukrepov, ki jih za oškodovance določa ZKP (143.č člen).

Ko policija zaključi z vsemi opravili, na pristojno državno tožilstvo pošlje kazensko ovadbo. Če pa na podlagi zbranih obvestil in dokazov ugotovi, da za vložitev ovadbe ni podlage, tožilstvu posreduje poročilo.

7.3.5 Dolžnost deljenja informacij in sodelovanja z drugimi institucijami

Če center za socialno delo posreduje prijavo o nasilju policiji, se delavca obeh institucij, odgovorna za primer, v najkrajšem možnem času (najpozneje pa v treh dneh) posvetujeta in uskladita nadaljnje dejavnosti.

Policija je na poziv centra za socialno delo dolžna imenovati predstavnika v multidisciplinarnem timu. Predstavniki policije se je dolžni udeleževati sej tima; sodelovati z drugimi člani tima; se tvorno vključevati v delo tima; pridobivati informacije, pomembne za strokovno ukrepanje policije, in posredovati informacije, pomembne za ukrepanje drugih organov in organizacij; zagotavljati pomoč centru za socialno delo pri izvajanju nujnih ukrepov v skladu z zakonodajo in sodelovati pri oblikovanju in izvajanju načrta pomoči.

Predstavniki policije je dolžni nadaljevati sodelovanje v timu, tudi če sum storitve kaznivega dejanja ni potrjen in kazenski postopek ni uveden, če center za socialno delo izrecno želi sodelovanje policije zaradi razjasnitve določenih dejstev, ki jih je policija predhodno zbrala, ali zaradi odločitve o nadaljnjih ukrepih v postopkih, ki jih bo center za socialno delo izvedel ali predlagal za zaščito otroka.

7.3.6 Sodelovanje policije in sodišča v primerih izrečenega ukrepa prepovedi prehoda državne meje z otrokom

Družinsko sodišče odločbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom nemudoma pošlje krajevno pristojni policijski postaji. Ta poskrbi za vnos podatkov v informacijski sistem policije.

V nujnih primerih oziroma v primerih nevarnosti, da bo otrok odpeljan iz države v kratkem času, sodišče pošlje

odločbo na elektronski naslov: *sirene.slovenija@policija.si*.⁴⁷ Koristno je, da je v odločbi navedeno, koga policija kontaktira v primeru izsleditve otroka pri nedopustnem prehajanju državnih meja ali nedopustnem nahajanju v drugi državi ter kdo poskrbi za njegovo vrnitev v Slovenijo.

V izogib nepotrebnemu zadrževanju na državni meji ali v tuji državi sodišče policijo nemudoma obvesti o morebitnih spremembah ukrepa (npr. o dovoljenem potovanju na določeno destinacijo za določen čas) in o njegovem prenehanju.

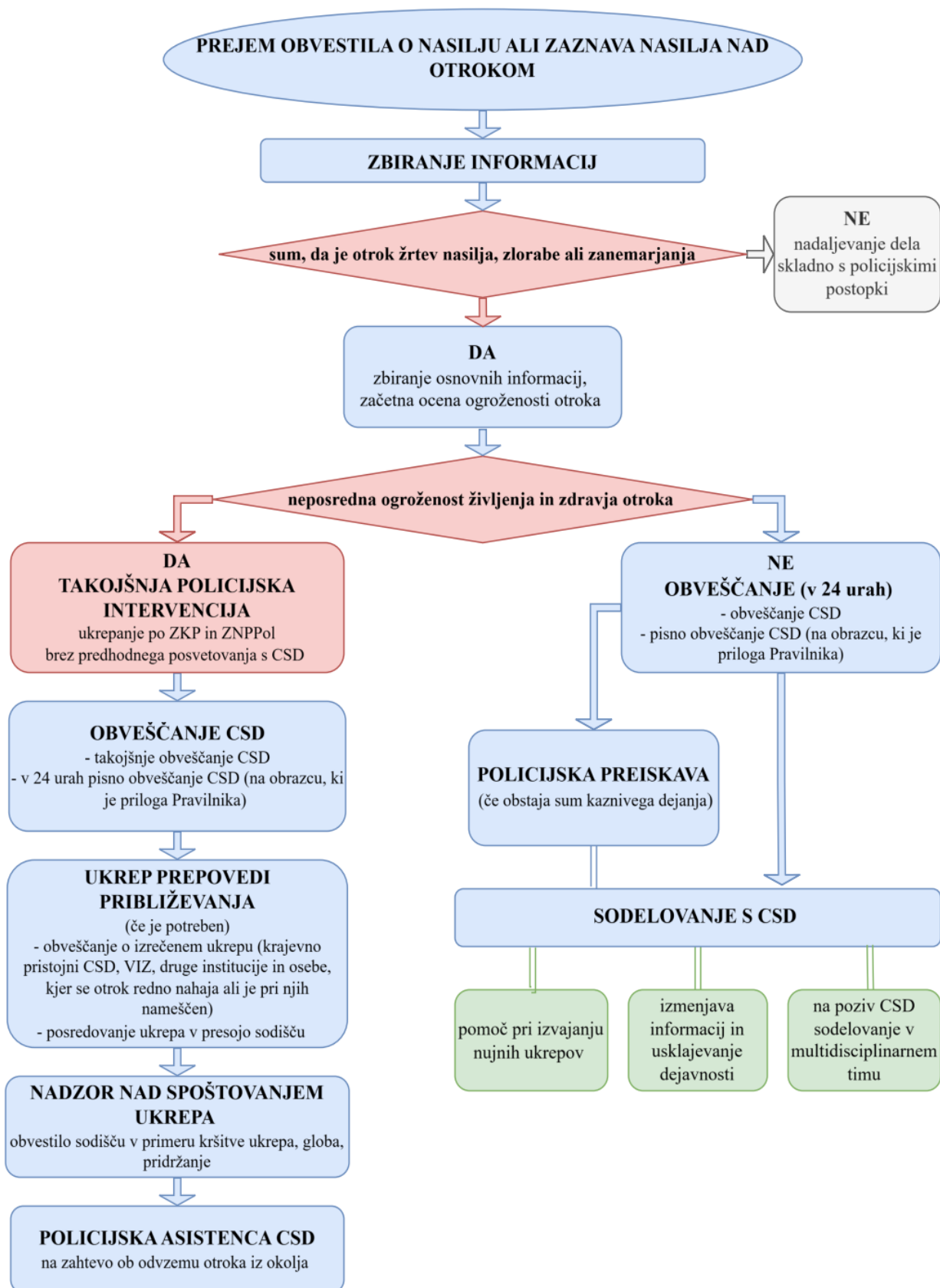
7.4 Dolžnost izobraževanja

Policisti in kriminalisti, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in preiskovanjem kaznivih dejanj s področja nasilja v družini in nasilja nad otrokom, so se dolžni redno usposabljati.

Usposabljanja načrtuje in izvaja Generalna policijska uprava. Center za izpopolnjevanje in usposabljanje pripravlja Katalog izpopolnjevanj in usposabljanj, ki vsebuje širok nabor usposabljanj za policiste in kriminaliste na področju zaščite najranljivejših skupin, vključno z otroki. Glavni cilj teh programov je krepitev ter nadgradnja postopkov zaščite in obravnave najranljivejših oseb.

⁴⁷ <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/generalna-policijska-uprava/uprava-kriminalisticne-policije/nacionalni-urad-sirene> <1. 2. 2026>

7.5 Prikaz postopka obravnave

8. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO

8.1 Vloga centra za socialno delo pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

Center za socialno delo ima osrednjo in ključno vlogo pri zaščiti otroka, ki je žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja. Njegova naloga je odpraviti neposredno ogroženost otroka, sprejeti ukrepe za preprečitev njegove nadaljnje ogroženosti in dolgoročno zagotoviti njegovo največjo korist. Hkrati s tem center za socialno delo deluje v smeri zaščite in povečanja varnosti odraslih družinskih članov, ki so žrtve nasilja, ter preprečitve nadaljnjega nasilja v družini. Center za socialno delo za namen uresničitve navedenih nalog sodeluje z drugimi organi in nevladnimi organizacijami ter povezuje in usklajuje njihovo delovanje. Naloge, povezane z obravnavo nasilja v družini in zaščito ogroženega otroka, sodijo med nujne naloge centra za socialno delo.

8.2 Pravne in strokovne podlage

Vloga centra za socialno delo pri prepoznavanju in preprečevanju nasilja v družini in zaščiti ogroženega otroka je opredeljena zlasti v ZPND, DZ in Zakonu o socialnem varstvu⁴⁸ (v nadaljevanju ZSV) ter **Pravilniku o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini** (v nadaljevanju tega poglavja Pravilnik).

Obravnava nasilja v družini in zagotavljanje zaščite ogroženega otroka potekata po metodah socialnega dela, ki so predstavljene v strokovnem besedilu *Oris metod socialnega dela*.⁴⁹ Ta je bil pripravljen kot uvod v Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonih in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo.⁵⁰

V okviru Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije so bile v letu 2010 pripravljene **Strokovne smernice za delo centrov za socialno delo pri zaščiti otrok pred nasiljem v družini**⁵¹ (v nadaljevanju tega poglavja Strokovne smernice). Strokovne smernice vsebujejo:

- celovito predstavitev relevantnih pravnih podlag,
- temeljna načela pri delu z ogroženimi otroki,
- opredelitev oblik nasilja nad otrokom in njihovih posledic,
- opis procesa zaščite otroka in opredelitev ukrepov za zaščito otroka,
- prikaz priprave ocene ogroženosti otroka in načrta pomoči družini s shemo podatkov za izdelavo ocene ogroženosti,
- način spremljanja in evalvacije načrta pomoči,
- osnovni prikaz otrokovih razvojnih potreb in
- preglednico dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov, ki vplivajo na otrokov razvoj.

⁴⁸ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23, 84/23 – ZDOsk-1, 24/25 in 112/25.

⁴⁹ Vito Flaker. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2003 (Ljubljana: Collegium graphicum).

⁵⁰ https://www.scsd.si/files/Katalog_nalog_CSD_2025_ZSV_in_ZDOsk-1.pdf <26. 2. 2026>

⁵¹ Bilten Skupnosti centrov za socialno delo Kaljenje, št. 10 (2011).

8.3 Postopek obravnave otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja na centru za socialno delo

8.3.1 Prejem informacije o sumu ali zaznava ogroženosti otroka in priprava začetne ocene ogroženosti

Vsakdo, zlasti pa strokovni delavci v zdravstvu ter osebe v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih zavodih, mora ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je otrok žrtev nasilja ali da je ogrožen.

Za zdravstvo, VIZ in policijo je dolžnost prijave natančneje urejena v pravilnikih, izdanih na podlagi ZPND, ki so za vsako strokovno skupino posebej predstavljeni v prejšnjih poglavjih.

Center za socialno delo lahko informacijo o nasilju v družini oziroma sumu ogroženosti otroka prejme od same žrtve, drugih pristojnih institucij ali iz širšega okolja. Sum ogroženosti ali nasilja nad otrokom lahko zazna tudi pri izvajanju svojih drugih nalog. Vsako prejeto informacijo o ogroženosti otroka je center dolžan evidentirati z uradnim zaznamkom. To velja tudi za anonimno prijavo.

Center za socialno delo ob zaznavi ali prejemu informacije o ogroženosti otroka nemudoma sproži ustrezen ugotovitveni postopek.

Center za socialno delo prejete informacije o domnevni ogroženosti otroka najprej skrbno prouči in preveri, ali že razpolaga s podatki o družini. Po potrebi hitro pridobi informacije od drugih organov in organizacij, ki poznajo otroka in družino. Na podlagi razpoložljivih informacij pripravi začetno oceno ogroženosti, v kateri ugotovi: kdo otroka ogroža; ali so starši ali eden od njih pripravljeni in sposobni zagotoviti njegovo zaščito; katere dejavnike tveganja je mogoče prepoznati; ali je otrok neposredno ogrožen in je potrebno takojšnje ukrepanje; ali obstaja sum, da je otrok ogrožen, in je potrebna nadaljnja obravnava otroka in družine ter kakšna pomoč in zaščita naj se zagotovi otroku, družini oziroma tistemu od staršev, ki ne izvaja nasilja.

Začetna ocena ogroženosti lahko pokaže nizko, srednjo ali visoko stopnjo ogroženosti otroka. Na podlagi te ocene se načrtujejo prvi koraki obravnave.

Če center za socialno delo ugotovi obstoj okoliščin, ki kažejo na neposredno ogroženost otroka oziroma sum fizičnega, spolnega ali hudega psihičnega nasilja nad otrokom, se nemudoma poveže s policijo, s katero uskladi začetne aktivnosti in načrtuje nadaljnje ukrepanje.

Na podlagi zbranih podatkov center za socialno delo oceni potrebo po oblikovanju multidisciplinarnega tima. Pobudo za sklic lahko poda tudi drugi organ in organizacija, ki je vključena v proces zaščite otroka. V nujnih primerih (npr. spolne in hude fizične zlorabe) se multidisciplinarni tim skliče že pred končano izdelavo začetne ocene ogroženosti.

Kadar center za socialno delo ugotovi sum storitve kaznivega dejanja na škodo otroka, takoj poda prijavo na policijo ali državno tožilstvo.

Center za socialno delo v roku petih dni organu, ki je posredoval obvestilo o zaznavi nasilja, posreduje povratno informacijo o opravljenih začetnih aktivnostih.

8.3.2 Ravnanje v primeru nizke in srednje začetne stopnje ogroženosti

Center za socialno delo na podlagi ugotovljene nizke in srednje stopnje ogroženosti najprej vzpostavi kontakt s tistim od staršev, ki ne izvaja nasilja ali ogroža otroka, in z njim naredi načrt varnosti za otroka, s ciljem preprečiti ponovitev nasilnih in ogrožajočih ravnanj s strani tistega od staršev, ki izvaja nasilje. Če iz informacije izhaja, da oba od staršev izvajata nasilje nad otrokom, center za socialno delo najprej opravi razgovor z otrokom in ga opremi z informacijami o obstoječih oblikah pomoči in samozaščitnih ravnanjih.

8.3.3 Ravnanje v primeru visoke ogroženosti otroka

Visoka stopnja ogroženosti je podana, če otrok živi v ogrožajočih okoliščinah in so nujni ukrepi za preprečitev nadaljnje škode na njegovem razvoju.

V primeru neposredne in hude ogroženosti otroka je center za socialno delo dolžan ukrepati takoj ter otroka nemudoma umakniti iz ogrožajočega okolja, še preden sodišče odloči o predlogu za izdajo začasne odredbe (167. člen DZ). Če je treba, center za socialno delo zaprosi za asistenco policije.

Nujno zaščito otroka je treba načrtovati čim bolj premišljeno, s ciljem, da se umik izvede hitro, čim manj stresno za otroka ter na varen način. Strokovni delavec, ki je nosilec zadeve, skliče krizni tim strokovnih delavcev centra za socialno delo, v okviru katerega se jasno določijo in razdelijo naloge.

Če se otrok nahaja v vzgojno-varstvenem ali vzgojno-izobraževalnem zavodu, zdravstveni ustanovi ali drugi instituciji, center za socialno delo nemudoma vzpostavi kontakt s svetovalno službo oziroma odgovorno osebo ter pojasni razloge za nujno ukrepanje. Vse službe so se dolžne odzvati takoj in sodelovati pri izvedbi nujne zaščite otroka. Pomembno je, da vse službe delujejo usklajeno. Po potrebi center za socialno delo zaprosi za asistenco policije, pri čemer policijo seznani z načrtom odvzema otroka. Nujno je, da se načrt ravnanja določi in uskladi pred odhodom na kraj odvzema.

V primeru nujne zaščite novorojenčka iz porodnišnice center za socialno delo ravna po protokolu *Priporočeno ravnanje in sodelovanje ob izvajanju ukrepa odvzema otroka iz porodnišnice*, ki ga je sprejel strokovni svet Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije (SCSD).⁵²

Nujno zaščito visoko ogroženega otroka po izteku poslovnega časa centra za socialno delo izvede regijska interventna služba centra za socialno delo, ki deluje izključno v nujnih primerih. Njena telefonska številka ni javno objavljena in je dostopna le policiji. Vse druge osebe in službe, ki izven poslovnega časa centra za socialno delo izvedo za ogroženega otroka, morajo zato o tem nemudoma obvestiti policijo, ta pa nato kontaktira regijsko interventno službo.

Center za socialno delo v 12 urah po odvzemu otroka sodišču predlaga izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O predlogu za izdajo začasne odredbe mora sodišče odločiti takoj, najkasneje pa v 24 urah (168. člen DZ).

Če je otrok visoko ogrožen, vendar okoliščine ne zahtevajo njegovega takojšnjega umika iz ogrožajočega okolja, center za socialno delo vloži na sodišče predlog za izdajo začasne odredbe, v katerem predlaga izrek ustreznega ukrepa za varstvo koristi otroka. Center za socialno delo lahko za zaščito otroka vloži tudi predlog za izrek ukrepov po ZPND.

Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo sodišču predlaga, da se enega ali obeh od staršev ne seznani, kam je otrok nameščen (178. člen DZ). V tem primeru pazi, da pri podaji predloga sodišče jasno opozori na potrebo po varovanju podatka o namestitvi otroka. Center za socialno delo predlog sodišču predloži

⁵² Gre za interno gradivo, ki se nahaja v Bazi znanja na spletni strani SCSD in je dostopno le centru za socialno delo.

v dveh različicah, od katerih ena vsebuje podatek o namestitvi otroka, v drugi (ki jo bo sodišče vročilo udeležencem) pa je ta podatek prekrit.

8.3.4 Zbiranje informacij in sklic multidisciplinarnega tima

Center za socialno delo z namenom ugotavljanja dejstev in odločanja o ustreznih ukrepih za zaščito otroka raziskuje varovalne dejavnike in dejavnike tveganja, ki se nanašajo na otroka, starše in socialno okolje družine.

Podatke zbira z metodami socialnega dela, in sicer opravi razgovore z otrokom, pomembnimi člani širše družine in drugimi relevantnimi osebami ter izvede obisk na domu. Za opravo razgovora z otrokom center za socialno delo ne potrebuje soglasja staršev, zaradi varstva koristi otroka pa lahko staršem zavrne vpogled v zapis o razgovoru z otrokom (177. člen DZ). Če je le mogoče, razgovor z otrokom opravi strokovnjak, ki ima posebna psihološka znanja in izkušnje za delo z otroki.

Center za socialno delo pridobiva informacije od organov in organizacij, v katere sta vključena otrok ali družina, zlasti zdravstvenih ustanov, VIZ, lahko pa tudi od izvajalcev zunajšolskih aktivnosti ali podpornih programov, ki jih obiskujejo otrok in starši. Vsa opravljena dejanja skrbno in celovito dokumentira. Priporočljivo je, da se podatki in ugotovitve strokovnih služb posredujejo v pisni obliki, saj lahko takšna poročila v nadaljnjih postopkih predstavljajo pomemben dokaz.

Kadar so za zaščito otroka in zagotovitev njegove koristi potrebni sodelovanje več služb, celovita izmenjava informacij med njimi, načrtovanje in uskladitev njihovega delovanja ter dogovor o skupni strategiji z razdelitvijo nalog, center za socialno delo skliče multidisciplinarni tim. Organi so se na poziv centra za socialno delo dolžni odzvati in določiti predstavnika v timu. Če se član, ki je predstavnik organa, ne more udeležiti seje multidisciplinarnega tima, organ na sejo pošlje nadomestnega člana. Če tudi to ni mogoče, dan pred sejo centru za socialno delo posreduje poročilo o svojih zaznavah.

Center za socialno delo na podlagi zbranih informacij odloči o udeležbi otroka in staršev na timu ter določi krog vabljenih strokovnjakov: tako tistih, ki razpolagajo s pomembnimi informacijami, kot tistih, ki so in bodo vključeni v nadaljnje delo z otrokom in družino. Vsi povabljeni so se tima dolžni udeležiti in v njem aktivno sodelovati z namenom oblikovanja načrta pomoči otroku in družini. Če ima otrok zagovornika, postavljenega skladno z Zakonom o varuhu človekovih pravic⁵³ (v nadaljevanju ZVarCP), ali kolizijskega skrbnika, center za socialno delo na multidisciplinarni tim vabi tudi njiju.

Center za socialno delo ima v okviru multidisciplinarnega tima osrednjo koordinacijsko vlogo. V okviru tima se izmenjajo in ovrednotijo relevantne informacije, oceni stanje, načrtujejo potrebne storitve in ukrepi za zaščito otroka in varstvo njegove koristi ter uskladi načrt pomoči otroku in družini.

Dogovori, sprejeti v okviru multidisciplinarnega tima, morajo biti jasno opredeljeni ter vsebovati konkretne cilje in natančno razdelitev nalog, saj to omogoča učinkovito spremljanje njihovega izvajanja in preverjanje doseganja zastavljenih ciljev. Organi, katerih predstavniki sodelujejo kot člani tima, zagotovijo, da se dogovori uresničujejo. Center za socialno delo tudi zunaj sej tima skrbi za nemoten in pravočasen pretok ključnih informacij med vsemi udeleženci, spremlja njihove aktivnosti ter zagotavlja, da obravnava otroka in izvajanje načrta pomoči potekata nemoteno. Vsi sodelujoči so dolžni centru za socialno delo sproti posredovati pomembne nove informacije. Komunikacija med člani tima se ustrezno dokumentira.

⁵³ Uradni list RS, št. 69/17 – uradno prečiščeno besedilo in 57/25 – ZF.

8.3.5 Ocena ogroženosti otroka

Center za socialno delo skozi celoten proces analizira in strokovno vrednoti prejete informacije z vidika ogroženosti otroka. Pri tem se lahko opira na *Shemo podatkov za oceno ogroženosti otroka in Preglednico dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov za otrokov razvoj*, ki sta prilogi Strokovnih smernic.⁵⁴ Odzive in nadaljnje ukrepe sproti prilagaja novim ugotovitvam. Na podlagi vseh pridobljenih podatkov izdela celostno oceno ogroženosti otroka, katere ugotovitve predstavljajo podlago za oblikovanje načrta pomoči otroku in družini.

Ocena ogroženosti otroka mora biti celovita, sistematično urejena in v pisni obliki. Vsebuje prikaz ugotovljenih dejstev in okoliščin; navedbo uporabljenih metod socialnega dela ter virov informacij; opredelitev in analizo dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov; oceno vpliva ugotovljenih dejavnikov na otrokovo dobrobit in sklepno oceno stopnje njegove ogroženosti.

8.3.6 Načrt zmanjševanja tveganj in ogroženosti

Center za socialno delo vse od začetka obravnave načrtuje storitve in ukrepe za zaščito otroka ter pomoč otroku in družini. Najprej zagotovi otrokovo takojšnjo varnost, nato pa načrtuje ukrepe, ki bodo poskrbeli za njegovo dolgoročno varnost in dobrobit. V okviru načrta zmanjševanja tveganj in ogroženosti se preveri potreba, da center za socialno delo poda predlog za začetek postopka za izrek ukrepov po ZPND (tretji odstavek 10. člena Pravilnika), predvidijo se tudi ukrepi za varstvo otroka po predpisih, ki urejajo družinska razmerja (tretji odstavek 15. člena ZPND).

Center za socialno delo prvenstveno raziskuje možnosti za mobilizacijo družine in drugih naravnih socialnih mrež. Staršem v okviru socialnovarstvenih storitev (osebna pomoč in pomoč družini za dom) zagotavlja potrebno podporo pri razumevanju starševske vloge, razvijanju starševskih veščin ter spoznavanju in zadovoljevanju razvojnih potreb otroka. Poleg tega starše usmerja k programom, ki jih izvajajo drugi pristojni izvajalci, tako tistim za izboljšanje starševskih veščin kot tistim za preprečevanje nasilja v družini. Pri usmerjanju staršev je pomembno razmejiti odgovornosti enega in drugega od staršev ter za vsakega posebej upoštevati morebitne primanjkljaje ter morebitna pretekla neprimerna in nasilna ravnanja.

Pomembno je, da so vse pobude in predlogi centra za socialno delo ter odzivi staršev nanje skrbno in pregledno dokumentirani, ukrepi in dogovori pa jasno opredeljeni ter zapisani v obliki konkretnih dogovorov z natančno določenim načrtom njihovega izvajanja. Pripravljenost staršev za sodelovanje v milejših oblikah pomoči, njihova motivacija za spremembo preteklih neprimernih vzorcev vedenja in sposobnost izpolnjevanja sprejetih obveznosti predstavljajo pomembne dejavnike pri načrtovanju nadaljnjih ukrepov centra za socialno delo in odločanju sodišča v morebitnem sodnem postopku.

Center za socialno delo je dolžan kontinuirano spremljati izvajanje načrta zmanjševanja tveganj in ogroženosti, sproti vrednotiti nove okoliščine in prilagajati nadaljnje storitve ter ukrepe spremenjenim potrebam otroka in družine.

Če z metodami socialnega dela ni mogoče odvrniti ogroženosti otroka, center za socialno delo na sodišče vloži predlog za izrek ukrepa za varstvo koristi otroka.

⁵⁴ Bilten Skupnosti centrov za socialno delo Kaljenje, št. 10 (2011).

8.4 Sodelovanje centra za socialno delo s sodiščem

Ob izbiri ukrepa za varstvo koristi otroka center za socialno delo sledi načelu najmilejšega ukrepa, po katerem se naj izreče ukrep, s katerim bodo starši čim manj omejeni pri izvajanju starševske skrbi in s katerim se otrok staršem ne odvzame, če je s tem ukrepom mogoče dovolj zavarovati koristi otroka (156. člen DZ).

Predlog za izrek ukrepa za varstvo koristi otroka mora vsebovati jasen, izčrpen in podroben opis dejanskega stanja, vključno z načinom, kako je bilo to ugotovljeno. Predlog mora zajemati tudi vsa dejstva in okoliščine, ki verjetno izkazujejo, da je otrok ogrožen, ter podrobno razlago, kako je bilo upoštevano načelo najmilejšega ukrepa. Pri tem center za socialno delo upošteva tako dejstva, pridobljena v okviru ugotovitvenega postopka ugotavljanja ogroženosti otroka, kot tudi dejstva, pridobljena v okviru obravnave nasilja v družini (tako nasilja nad otrokom kot nasilja nad enim od staršev). Predlogu morajo biti priloženi dokazi in predlagana izvedba morebitnih drugih dokazov. Predlagani ukrep mora biti jasno in natančno opredeljen.

Če center za socialno delo sodišču predlaga, da se enega ali obeh od staršev ne seznani s krajem namestitve otroka, to v predlogu jasno navede. V tem primeru sodišču predloži dve različici predloga: eno s podatkom o namestitvi otroka in drugo, v kateri je ta podatek prekrit. To načelo velja tudi pri vlaganju nadaljnjih vlog na sodišče.

Koristno je, da se center za socialno delo že v predlogu opredeli do potrebe po imenovanju kolizijskega skrbnika otroku. Prav tako je priporočljivo, da v predlogu navede, kako naj sodišče pridobi mnenje otroka, vključno z morebitnim predlogom za izvedbo neformalnega razgovora ali vključitev zagovornika otroka.

Če center za socialno delo predlogu priloži izjavo otroka, za katero predlaga, naj se staršem vanjo ne dovoli vpogleda, zapis tega razgovora posreduje sodišču v ločeni pošiljki, zaprti v posebno kuverto z jasno označbo, da gre za zaupen podatek.

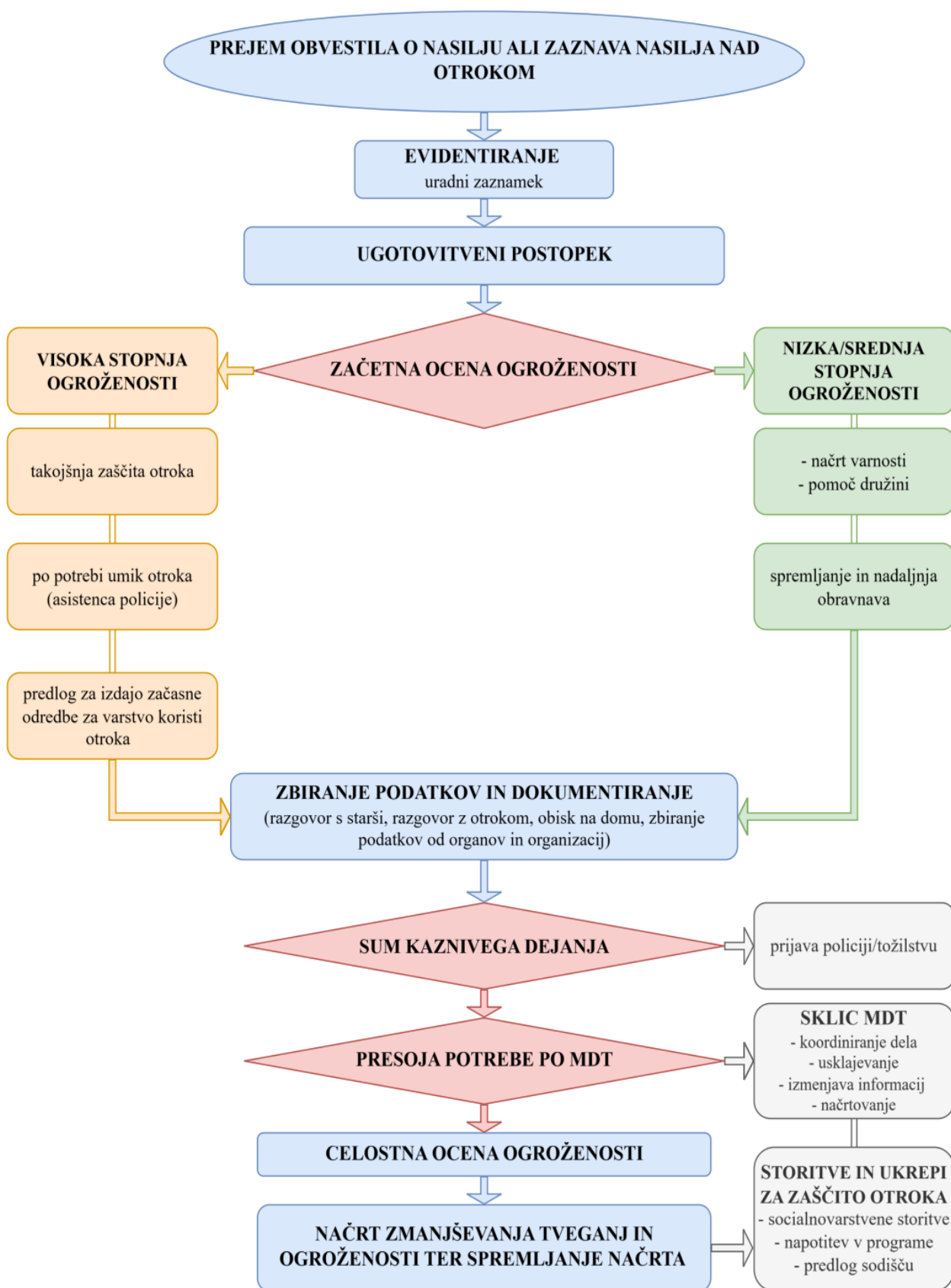
Smiselno enako center za socialno delo ravna tudi, kadar ne nastopa kot predlagatelj postopka za varstvo koristi otroka, temveč za sodišče izdela mnenje.

Center za socialno delo ves čas postopka sodišče sproti seznanja z novo ugotovljenimi dejstvi in spremenjenimi okoliščinami ter se ažurno odziva na pozive sodišča. Če za izvedbo posamezne naloge potrebuje dodatna pojasnila, se obrne na sodišče, ki zagotovi nadaljnje usmeritve.

Center za socialno delo pred izrekom ukrepa trajnejšega značaja pripravi načrt pomoči v skladu s 170. členom DZ, katerega cilj je odprava razlogov za izrek ukrepa in vzpostavljanje razmer v družini, ki bodo omogočile zdrav celostni razvoj otroka.

Center za socialno delo tako med kot po zaključku postopka spremlja izvajanje načrta pomoči družini, sproti vrednoti nove dejavnike in prilagaja nadaljnje storitve in ukrepe spremenjenim okoliščinam.

8.5 Prikaz postopka obravnave

9. OBRAVNAVA NASILJA, ZLORABE ALI ZANEMARJANJA OTROKA NA SODIŠČU

9.1 Vloga sodišča pri obravnavi in zaščiti otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja

Sodišče odloča v postopkih za varstvo koristi otroka⁵⁵ po DZ in o ukrepih za preprečevanje nasilja v družini po ZPND ter z oblastno odločbo uredi družinsko razmerje. Sodišče razišče in ugotovi dejansko stanje ter ob uporabi pravnih predpisov ustrezno uravnoteži pravice in interese vseh udeležencev družinskega razmerja, vse ob upoštevanju glavnega cilja družinskih postopkov – zaščite otroka in zagotovitve njegove največje koristi. V postopkih za zaščito in varstvo koristi otroka sodišče upošteva potrebo po izmenjavi informacij, sodelovanju z drugimi institucijami in usklajenem odzivu na pojave nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka, pri čemer hkrati zagotovi spoštovanje pravice udeležencev do nepristranskega in neodvisnega sodišča.

9.2 Pravne in strokovne podlage

Pristojnosti in pooblastila sodišča pri preprečevanju in obravnavanju nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka v povezavi z družinskimi postopki so urejeni v Ustavi, DZ, ZPND in ZNP-1. Sodišče mora upoštevati tudi pravne akte in odločitve, sprejete v okviru mednarodnih organizacij, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic (3.a člen Ustave) ter splošno veljavna načela mednarodnega prava in veljavne mednarodne pogodbe, ki zavezujejo Slovenijo (8. člen Ustave).

Sodišče pri odločanju upošteva strokovne standarde, ki so se oblikovali v okviru institucij in služb, ki delujejo na področju zaščite in zagotavljanja dobrobiti otrok. Zlasti so ti standardi pomembni za prepoznavanje znakov nasilja, učinkovitejše medinstitucionalno sodelovanje in odločanje o primernih odzivih na ugotovljene pojave nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka.

Popoln prikaz vrst in primerov nasilnih in ogrožajočih ravnanj staršev presega namen tega dokumenta. Kot koristen vir informacij lahko sodniku služijo npr.:

- Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti,
- Strokovne smernice za delo centrov za socialno delo pri zaščiti otrok pred nasiljem v družini,
- Publikacija Nasilje nad otroki: strokovne smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje, ki jo je izdalo Društvo za nenasilno komunikacijo.⁵⁶

Sodniki, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja, so se dolžni v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati s področij preprečevanja in odkrivanja nasilnih dejanj, pregona, sojenja in izvrševanja sankcij za ta nasilna dejanja, o enakosti med ženskami in moškimi, o potrebah in pravicah žrtev ter preprečevanju sekundarne viktimizacije (šesti odstavek 10. člena ZPND v zvezi s četrtrim odstavkom istega člena).

⁵⁵ Postopki za varstvo koristi otroka so postopki, v katerih se odloča o: varstvu in vzgoji otroka, preživljanju otroka, otrokovih stikih, vprašanih izvajanju starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, ukrepih za varstvo koristi otroka, postavitvi otroka pod skrbništvo, namestitvi otroka v rejništvo, podelitvi starševske skrbi sorodniku, posvojitvi otroka in razveljavitvi posvojitve otroka (93. člen ZNP-1).

⁵⁶ https://www.drustvo-dnk.si/images/publikacije/2017-smernice_otroci.pdf <1. 2. 2026>

9.3 Obravnava otroka, žrtve nasilja, zlorabe ali zanemarjanja v družinskih sodnih postopkih

9.3.1 Prejem informacije o sumu ali zaznava ogroženosti otroka

Družinsko sodišče lahko ogrožajoče ravnanje z otrokom zazna ali je o njem obveščeno v vsakem postopku in v kateri koli fazi postopka.

Največkrat je sodišče o sumu nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka obveščeno s strani udeležencev postopka in centra za socialno delo. Zanj lahko izve tudi v neformalnem razgovoru z otrokom ali je o njem obveščeno s strani zagovornika otroka ali izvedenca, ki sta opravila razgovor z otrokom, občasno pa tudi s strani VIZ, ki ga obiskuje otrok, ali zdravstvene ustanove, ki je otroka obravnavala. Ne glede na dolžnost vsakogar, da naznani sum nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka, sodišče ne sme pasivno čakati na morebitno prijavo ali predlog za izrek ukrepa za zaščito otroka, temveč je tudi samo pozorno na morebitne znake, da je otrok ogrožen.

Sodišče nemudoma reagira na vsak zaznani sum ali sporočilo o nasilju ali drugi obliki slabega ravnanja z otrokom.

Kadar sodišče o nasilju, zlorabi ali zanemarjanju otroka ni obveščeno s strani centra za socialno delo, o tem takoj obvesti center za socialno delo. Kadar okoliščine primera kažejo na hudo in neposredno ogroženost otroka, sodišče o tem neposredno obvesti tudi policijo, ki po potrebi stopi v stik z interventno službo centra za socialno delo.

V skladu s 145. členom ZKP je sodišče dolžno naznaniti kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, če je o njem obveščeno, ali če kako drugače izve zanj.

Kadar je sodišče samo zaznalo, da je otrok žrtev nasilja, ustrezno dokumentira vse svoje ugotovitve. To je pomembno tako zaradi nadaljnjega vodenja družinskega postopka kot zaradi morebitne izvedbe kazenskega postopka (drugi odstavek 145. člena ZKP).

9.3.2 Ugotavljanje dejanskega stanja

Sodišče skrbno in pazljivo razišče tako nasilje, katerega neposredna žrtev je otrok, kot tudi morebitno nasilje nad drugimi družinskimi člani. Otrok je namreč žrtev nasilja tudi, če je priča nasilju, ali živi v okolju, kjer se nasilje dogaja (drugi odstavek 4. člena ZPND). Posebno pozornost sodišče namenja prepoznavanju morebitne ogroženosti drugih otrok v družini. Če ugotovi, da je v družini še kakšen otrok, ki bi bil lahko ogrožen, izvede tudi ukrepe za njegovo zaščito.

Kadar je sodišče o ogroženosti otroka obveščeno s strani centra za socialno delo, preuči posredovano dokumentacijo in presodi, ali je popolna in zagotavlja zadostno dejansko podlago za sprejem ukrepov za zaščito otroka. Če ugotovi, da je treba podatke dopolniti, o tem obvesti center za socialno delo in mu da jasna navodila, katera dodatna ravnanja naj opravi in katere dodatne informacije naj posreduje sodišču.

Kadar je bilo sodišče o sumu ogroženosti otroka obveščeno s strani tretjega ali ga je zaznalo samo, o tem takoj obvesti center za socialno delo in ga pozove k posredovanju potrebnih podatkov (npr. ali je oziroma je bila družina v preteklosti že obravnavana in kakšne so ugotovitve ter ali in kateri ukrepi za zaščito otroka so že bili sprejeti), izvedbi ugotovitvenega postopka za oceno ogroženosti otroka in podaji mnenja o ogroženosti otroka. V pozivu navede dejstva, s katerimi že razpolaga. Sodišče določno opredeli, katera dejanja naj center za socialno delo izvede (npr. poizvedbe, razgovor z otrokom, razgovor s starši, ocena ogroženosti, varnostni načrt, načrt pomoči, mnenje o nujnosti takojšnje zaščite otroka) in katere informacije potrebuje za nadaljnje

odločanje.

Sodišče lahko podatke pridobiva tudi neposredno od strokovnih služb, v katere sta vključena otrok in družina (VIZ, zdravstvena ustanova, izvajalec zunajšolske dejavnosti, nevladna organizacija). Če sodišče ne razpolaga s potrebnimi podatki za opravo poizvedb, zaprosi za pomoč center za socialno delo. Organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in nevladne organizacije so dolžni sodišču, ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti, posredovati podatke, ki so potrebni za sprejem ukrepov za zaščito otroka (prvi odstavek 180. člena DZ).

Sodišče po potrebi preveri, ali sta bila otrok in družina že obravnavana na sodišču, in vpogleda v morebitne predhodno obravnavane zadeve.

Sodišče po potrebi opravi poizvedbe pri policiji o morebitnih predhodnih obravnavah otroka in družine.

Sodišče po potrebi pridobi podatke iz kazenske evidence in podatke o še ne zaključenih kazenskih postopkih zoper udeleženca postopka. Podatki iz kazenske evidence se pridobijo pri Ministrstvu za pravosodje, podatki o še ne zaključenih kazenskih postopkih pa pri katerem koli okrajnem ali okrožnem sodišču v Sloveniji.

Če vzporedno potekata tako družinski kot kazenski (ki se nanaša na družinsko razmerje) postopek, družinsko sodišče od kazenskega sodišča pridobi podatke o fazi in vsebini postopka, po potrebi vpogleda v kazensko zadevo. Ni ovire, da družinsko sodišče kazenskemu sodišču posreduje podatke iz svoje zadeve, ki so pomembni v kazenskem postopku. Družinski in kazenski sodnik drug drugega obveščata o potrebi po varovanju morebitnih tajnih ali zaupnih podatkov, tako da družinski sodnik s svojimi dejanji ne ogrozi poteka kazenskega postopka, hkrati pa v kazenskem postopku ne pride do nepotrebnega ali nedopustnega razkritja osebnih in zaupnih podatkov iz družinskega postopka (npr. razkritje vsebine izjave otroka, glede katere je družinsko sodišče odločilo, da starši nimajo pravice do vpogleda; razkritje namestitve otroka v primeru, kadar je sodišče odločilo, da se enega ali obeh staršev ne seznani s tem, kam bo otrok nameščen).

Sodišče na naroku zasliši starše in morebitne priče. Če je prisotno nasilje enega od staršev nad drugim, poskrbi za ukrepe za zaščito žrtve nasilja (npr. spremstvo žrtve nasilja, ločeni prostori za čakanje na narok, ločeni odhodi s sodišča, v primerih hudega nasilja ali resne ogroženosti žrtve njeno zaslišanje preko videokonference).

Če je za odločitev potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga, postavi izvedenca. Pri izbiri strokovnega področja izvedenca upošteva kompleksnost družinskih odnosov v primerih nasilja ali drugih oblik zlorabe.

Obseg in način ugotavljanja dejstev v posameznih fazah postopka sodišče prilagaja konkretnim dejanskim okoliščinam, stopnji ogroženosti otroka in nujnosti njegove zaščite.

9.3.3 Komunikacija med sodiščem in drugimi organi in organizacijami ter skrb za varovanje podatkov in zasebnost udeležencev postopka

Komunikacija med sodiščem, centrom za socialno delo in drugimi organi in organizacijami, ki so vključeni v postopek zaščite otroka, poteka v obliki pisnih vlog, v nujnih primerih pa tudi preko elektronske pošte ali telefona. V takih primerih sodišče naredi uradni zaznamek o opravljenem pogovoru, ki vsebuje podatke o namenu pogovora, osebi, s katero je bil pogovor opravljen, in kratko vsebino pogovora oziroma pridobljenih podatkov.

V postopkih za ureditev družinskih razmerij je v skladu s 43. členom ZNP-1 javnost izključena. Sodišče ves čas pazi na varovanje podatkov in varstvo zasebnosti udeležencev postopka. Pri poizvedbah, ki jih opravlja pri drugih organih in organizacijah, skrbi, da ne razkrije več podatkov, kot je nujno, hkrati naslovnika opozori, da

je dolžan vse podatke, s katerimi se bo seznanil v okviru tega postopka, varovati kot tajne.

Sodišče in ostali udeleženi so ob vsakem dejanju posebej pozorni na to, da se ne razkrijejo morebitni naslovi varnih bivališč ogroženega otroka in odrasle žrtve nasilja.

9.3.4 Vključevanje otroka v postopek

Otrok ima pravico sodelovati in biti slišan v vseh postopkih, ki vplivajo na njegove pravice, koristi in dobrobit.

Sodišče otroku, ki je dopolnil 15 let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, omogoči, da kot udeleženec v postopku samostojno opravlja procesna dejanja (drugi odstavek 45. člena ZNP-1). Če otrok izrazi željo po samostojnem sodelovanju v postopku, ga sodišče pouči o pravici do brezplačne pravne pomoči in mu samo ali ob sodelovanju centra za socialno delo pomaga pri opravih za njeno pridobitev.

Otroka, ki še ni star 15 let oziroma za katerega sodišče presodi, da ni sposoben razumeti pomena in pravnih posledic svojih dejanj, zastopa zakoniti zastopnik, praviloma starši. Kadar se sodišče sooči z očitki o nasilju, zlorabi ali zanemarjanju otroka, posebej skrbno presodi, ali so starši kot zakoniti zastopniki zmožni razmejiti lastne interese in pričakovanja od potreb in koristi otroka ter objektivno slediti otrokovi največji koristi. Če ugotovi, da tega ne zmorejo in da si njihovi interesi in interesi otroka nasprotujejo, otroku postavi kolizijskega skrbnika (četrty in peti odstavek 45. člena ZNP-1).

Sodišče je v vsakem postopku, v katerem odloča o položaju otroka, dolžno v skladu s svojo obveznostjo ravnanja v največjo korist otroka po uradni dolžnosti preučiti primernost pridobitve otrokovega mnenja. Če se odloči, da otrokovega mnenja ne bo pridobilo, mora takšno odločitev ustrezno obrazložiti.⁵⁷

V postopku za varstvo koristi otroka sodišče center za socialno delo pozove, da otroka, ki je sposoben razumeti pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvesti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje (prvi odstavek 96. člena ZNP-1).

Otrok lahko svoje mnenje poda na centru za socialno delo, v razgovoru z zagovornikom otroka, ali glede na starost in druge okoliščine na neformalnem razgovoru s sodnikom (drugi odstavek 96. člena ZNP-1).

V izogib večkratnega obremenjevanja otroka in njegove sekundarne viktimizacije sodišče in center za socialno delo čim prej uskladita način pridobitve mnenja otroka. Pri tem upoštevata tako koristi kot želje otroka.

V primerih otrok, žrtev nasilja, zlorabe ali zanemarjanja je posebej pomembno, da pogovor poteka na način, ki je za otroka čustveno čim manj obremenjujoč in ga ne postavlja v položaj, v katerem bi čutil, da mora sam prevzemati odgovornost za svojo varnost in uresničenje svoje koristi. Sodišče zato v teh primerih vedno preuči možnost postavitve zagovornika otroka, če je mnenje pridobljeno na drug način, pa, kjer je le mogoče, pogovor opravi strokovno usposobljena oseba s potrebnimi znanji s področja razvojne psihologije in dinamike nasilja ter z ustreznimi izkušnjami za delo z otroki.

Če otrok izrazi željo po neformalnem razgovoru s sodnikom, sodnik takšni želji sledi, razen če bi razgovor otroka ogrožal. Po presoji sodnik zagotovi navzočnost strokovno usposobljene osebe pri razgovoru (npr. strokovne delavke centra za socialno delo). Otroku se na primeren način sporoči, da je pri razgovoru lahko navzoča oseba po njegovi izbiri, nato pa se omogoči udeležba te osebe, razen če ne gre za osebo, ki bi ji otrok zaupal in bi jo sam izbral, ali bi bilo sodelovanje te osebe v postopku v nasprotju s koristjo otroka (tretji odstavek 96. člena ZNP-1).

Kadar je bil v tem ali v drugem postopku že opravljen razgovor z otrokom, je treba skrbno preučiti, ali je treba

⁵⁷ Primerjaj zadevo M. P. in drugi zoper Grčijo (pritožba št. 2068/24).

mnenje otroka pridobiti še enkrat. Pri tem je treba imeti na eni strani v mislih pravico otroka, da se izjavi o vseh zadevah, ki se nanašajo na njegov položaj, in na drugi strani posledice, ki bi ga lahko imel ponovni razgovor za njegovo čustveno stanje.

Če ima sodišče posebej prilagojene prostore, je, zlasti pri mlajših otrocih, primerno, da se razgovor z otrokom opravi v takem prostoru. Če takih prostorov ni, se prostor, ki je na voljo, v največji možni meri prilagodi tako, da je otroku prijazen.

Kadar je otrok vabljen na sodišče, sodišče zagotovi ukrepe za njegovo zaščito in prepreči vsak stik med otrokom in povzročiteljem nasilja ali ogrožanja.

Kadar otrok izrazi željo, da se vsebina razgovora ne razkrije staršem ali tretjim osebam ali kadar sodišče ugotovi, da bi razkritje vsebine razgovora ogrozilo otroka, izda sklep, da se staršem ne dovoli vpogleda v zapis oziroma poslušanje ali ogled posnetka razgovora z otrokom (četrty odstavek 96. člena ZNP-1). Zapis oziroma posnetek razgovora sodišče zapre v posebno kuvertu in nanjo označi, da gre za zaupen podatek. Vsak vpogled se zabeleži na kuverti z datumom vpogleda in navedbo osebe, ki je vpogledala v zapis. Če sodišče ugotovi, da je zaradi varstva koristi otroka zapis razgovora smiselno deliti z drugimi strokovnjaki (center za socialno delo, izvedenec), ob posredovanju zapisa naslovnika posebej opozori na dolžnost varovanja vsebine izjave kot zaupne.

Če je bil ali bo otrok deležen celostne obravnave v Hiši za otroke na podlagi določil Zakona o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v Hiši za otroke,⁵⁸ se je smiselno pozanimati o že izvedenih dejanjih kot tudi o možnosti, da bi bil pri nadaljnjih dejanjih prisoten tudi družinski sodnik.

9.3.5 Ocenjevanje stopnje ogroženosti otroka

Sodišče ob pomoči centra za socialno delo ocenjuje pridobljene podatke, vrednoti dejavnike tveganja in varovalne dejavnike ter na njihovi podlagi ocenjuje stopnjo ogroženosti otroka. Svoje ugotovitve upošteva pri odločanju, ali in kateri nujni zaščitni ukrepi so potrebni ter ali in kateri ukrepi so potrebni za preprečitev dolgoročne ogroženosti otroka in zagotovitev njegove največje koristi.

Pomoč pri prepoznavanju in vrednotenju dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov lahko sodišču nudi obrazec, ki je priloga priročnika.

Tako sodišče kot center za socialno delo skrbita za ažurno izmenjevanje podatkov o stopnji ogroženosti otroka. Sodišče center za socialno delo po potrebi usmerja pri pridobivanju podatkov, ki so pomembni za ugotavljanje stopnje ogroženosti otroka. Center za socialno delo podatke pridobiva tudi sam in sodišču nudi strokovno podporo. Sodišče s svojo oceno stopnje ogroženosti otroka seznani center za socialno delo, center za socialno delo sodišču posreduje svojo oceno ogroženosti. Če je za to uporabil standardizirani obrazec, na poziv sodišča posreduje tudi tega. Tako sodišče kot center za socialno delo oceno ogroženosti drugega organa preverita, jo po potrebi dopolnita z lastnimi podatki in samostojno ocenita stopnjo ogroženosti otroka. Če v oceni stopnje ogroženosti med sodiščem in centrom za socialno delo prihaja do razhajanj, v medsebojnem sodelovanju raziščeta vzroke.

Oceno stopnje ogroženosti otroka je treba spremljati, jo dopolnjevati ter jo po potrebi na novo ovrednotiti in spremeniti.

⁵⁸ Uradni list RS, št. 54/2021.

9.3.6 Odločanje sodišča

Sodišče mora po uradni dolžnosti ukreniti vse, da se zavarujejo pravice in pravni interesi otrok (drugi odstavek 6. člena ZNP-1).

Sodišče lahko postopek za odločanje o ukrepih za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja začne tudi po uradni dolžnosti, prav tako lahko po uradni dolžnosti izda začasno odredbo za preprečitev ogroženosti otroka (drugi odstavek 106. člena ZNP-1). Sodišče za varstvo pravic in koristi otroka ugotavlja tudi dejstva, ki jih udeleženci niso navedli in izvaja tudi dokaze, ki jih udeleženci niso predlagali (7. člen ZNP-1). Center za socialno delo je udeleženec postopka za izrek ukrepov za varstvo koristi otroka, tudi če ni predlagatelj postopka.

Sodišče med postopkom ves čas ocenjuje, ali je treba otroka zaščititi z ukrepom za varstvo koristi otroka. V primeru neposredne ogroženosti otroka bodisi na predlog bodisi po uradni dolžnosti izda začasno odredbo. Na predlog centra za socialno delo ali drugega upravičenega predlagatelja lahko izreče tudi ukrepe za zaščito otroka po ZPND.

Sodišče v sodelovanju s centrom za socialno delo skladno z načelom sorazmernosti deluje v smeri izreka učinkovitih zaščitnih ukrepov, ki bodo kar najmanj posegli v starševsko skrb in po katerih bo otrok ostal v domačem okolju. V ta namen v sodelovanju s centrom za socialno delo spodbuja starše (ali enega od njiju) k vključitvi v programe za krepitev starševskih veščin in programe za preprečevanje nasilja v družini, po potrebi pa jim takšno vključitev tudi naloži. Pri usmerjanju posebno pozornost namenja razmejitvi odgovornosti vsakega od staršev za nastalo družinsko situacijo ter za vsakega posebej ugotavlja pretekla neprimerna in nasilna ravnanja ter morebitne primanjkljaje pri izvajanju starševske skrbi, ki so podlaga za usmeritev.

Ne glede na to, ali odloča v postopku za izrek ukrepov za varstvo koristi otroka, postopku o varstvu in vzgoji, stikih in preživnini ali drugem postopku za varstvo koristi otroka, sodišče nasilje, zlorabo ali zanemarjanje otroka upošteva kot pomemben dejavnik pri urejanju družinskega razmerja. Obrazložitev odločitve mora vsebovati: opis postopka ugotavljanja prisotnosti nasilja, zlorabe ali zanemarjanja; ugotovitve sodišča o obstoju nasilja ali drugega ogrožajočega ravnanja staršev; razlago, kako je sodišče ta ravnanja upoštevalo pri končni odločitvi; natančen opis in oceno ogroženosti otroka ter zaključek, zakaj sodišče je ali ni sprejelo posameznih ukrepov za njegovo zaščito. Odločitev mora biti obrazložena tudi glede vprašanja, zakaj sodišče ocenjuje, da je s sprejeto odločitvijo preprečena ogroženost otroka (in drugega od staršev) in zagotovljena njegova največja korist. Sodišče mora pojasniti, kako je bilo upoštevano mnenje otroka; če mnenja otroka ni pridobilo, mora obrazložiti tudi takšno odločitev.

Če je sodišče bodisi z začasno odredbo bodisi s sklepom, izdanim po ZPND, izreklo ukrep prepovedi približevanja otroku ali drug ukrep, ki otroka ščiti pred povzročiteljem nasilja, o izrečenem ukrepu obvesti policijo, center za socialno delo, pa tudi VIZ oziroma drugo osebo ali institucijo, v kateri se otrok nahaja (npr. rejnika, strokovni center, bolnišnico).

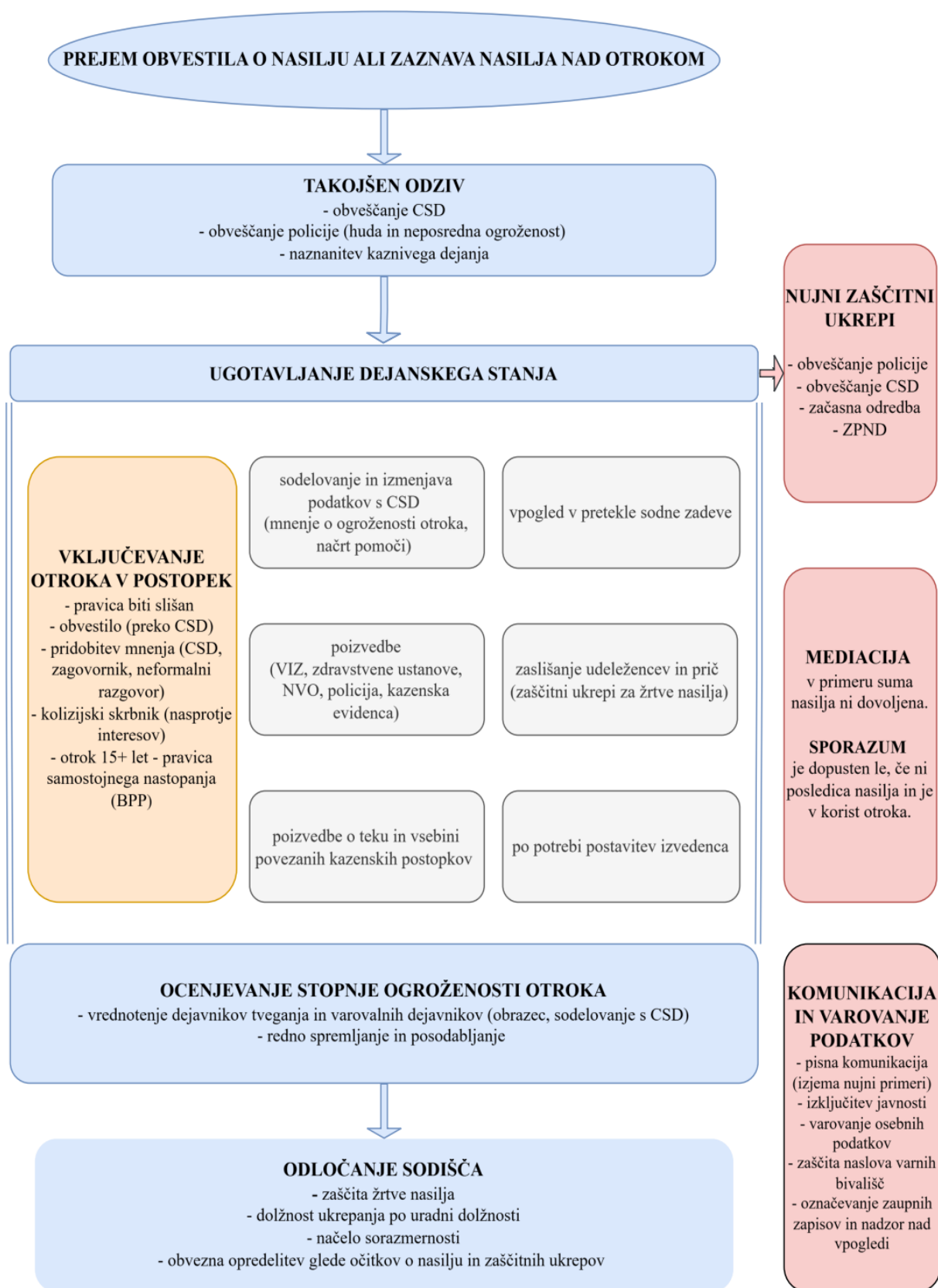
Sodišče odločbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom nemudoma pošlje krajevno pristojni policijski postaji, v nujnih primerih pa na elektronski naslov: sirene.slovenija@policija.si.

9.3.7 Mediacija in druge oblike mirnega reševanja sporov

V postopkih, ki se vodijo zaradi vseh oblik nasilja, je alternativno reševanje sporov izključeno (22.e člen ZPND). Tudi v sporih iz razmerij do otrok se v primeru suma nasilja v družini mediacija ne izvaja (tretji odstavek 210. člena DZ). Sodišče je že v začetni fazi postopka pozorno na navedbe o obstoju nasilja oziroma nesorazmerju moči med starši. Če kateri od udeležencev poda takšne navedbe, sodišče mediacije ne ponudi, še manj sme udeležence k njej spodbujati.

V primeru nasilja in neenakovrednega položaja udeležencev sodišče ne sme spodbujati sklepanja sporazumov med starši. Če želijo starši (zlasti žrtev) kljub izrecnemu opozorilu sodišča skleniti sodno poravnavo glede ureditve družinskega razmerja, sodišče skrbno presodi, ali je sporazum izraz svobodne in pristne volje staršev in ne posledica nasilja ali premoči enega od staršev nad drugim. Prav tako je nujna skrbna presoja, ali je sporazum otroku v korist. Če sporazum otroku ne bo v korist ali ga bo celo ogrožal ali če je predlagani sporazum posledica podrejenega položaja žrtve nasilja, sodišče sklenitve sodne poravnave ne dovoli.

9.4 Prikaz postopka obravnave

10. OBRAZEC ZA UGOTAVLJANJE STOPNJE OGROŽENOSTI OTROKA V DRUŽINSKIH SODNIH POSTOPKIH

Kot izhaja iz uvoda, se morajo državni organi na navedbe o nasilju in ogroženosti otroka odzvati hitro ter opraviti avtonomno, proaktivno in celovito oceno njegove ogroženosti. Tako ESČP kot organizacije, ki delujejo na področju varstva otrok in preprečevanja nasilja v družini, priporočajo uporabo standardiziranih orodij za oceno stopnje ogroženosti, saj ta pripomorejo k sistematičnemu upoštevanju vseh pomembnih okoliščin in izboljšajo prepoznavanje dejavnikov tveganja. Vendar uporaba standardiziranih vprašalnikov in obrazcev prinaša tudi pasti. Prva nevarnost je, da se lahko ocenjevanje stopnje ogroženosti sprevrže v mehanično, tehnično opravilo brez poglobljene presoje konkretnega primera. Druga nevarnost je spregled dejavnikov, ki jih orodje morda ne zajema, a so lahko v konkretni zadevi bistvenega pomena. Kakovostna ocena stopnje ogroženosti vedno temelji na natančni in popolni ugotovitvi dejanskega stanja, premišljeni opredelitvi dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov ter strokovnem ovrednotenju vsakega posebej in vseh skupaj, vse ob upoštevanju specifičnih okoliščin posameznega primera.

Pri pripravi obrazca je bilo upoštevano, da je izdelava celovite ocene ogroženosti otroka prvenstveno naloga centra za socialno delo. Ta razpolaga z ustreznim strokovnim znanjem s področja prepoznavanja otrokovih razvojnih potreb in značilnosti (bioloških, kognitivnih, osebnostnih in čustvenih ter vedenjskih) ter ugotavljanja in ocenjevanja pomembnih psihosocialnih značilnosti družine (nega, varstvo, oskrba otroka, značilnosti odnosa med starši in otroki, značilnosti staršev, značilnosti družinskega sistema) in pomembnih dejavnikov širšega socialnega okolja.⁵⁹

Obrazec se po sistematiki naslanja na oceno tveganja, ki je priloga Protokola priporočenega ravnanja v primeru izvršitve odločbe o odvzemu otroka z neposredno izročitvijo, ki jo sodišče pri delu že uporablja.⁶⁰ Pri pripravi obrazca sta bila upoštevana tudi že obstoječa obrazca za oceno stopnje ogroženosti otroka, in sicer: Preglednica dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov za otrokov razvoj, ki jo uporabljajo centri za socialno delo⁶¹ in Smernice za izdelavo in posodabljanje individualne ocene mladoletnika v kazenskem postopku.⁶²

PRILOGA – Obrazec za ugotavljanje stopnje ogroženosti otroka v družinskih sodnih postopkih

[Priloga – klikni za ogled](#)

⁵⁹ Primerjaj Shemo podatkov za oceno ogroženosti otroka, ki je priloga strokovnih smernic za delo Centrov za socialno delo pri zaščiti otrok pred nasiljem v družini.

⁶⁰ <https://nasodiscu.si/uploads/1edcf1dd6f966ac7f9448fb9f0858877/1edcf1dd6f966ac7f9448fb9f0858877-original.pdf> <1. 2. 2026>

⁶¹ Bilten Skupnosti centrov za socialno delo Kaljenje, št. 10 (2011).

⁶² <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/Slike-novic/2024/Smernice-za-izdelavo-IOM-julij-2024.pdf> <1. 2. 2026>

11. VIRI IN LITERATURA

11.1 Mednarodni viri

11.1.1 Organizacija združenih narodov

- Konvencija o otrokovih pravicah
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/SRI/Konvencija_o_otrokovih_pravicah.pdf
<26. 2. 2026>
- Splošni komentar št. 13 (2011): Pravica otroka do svobode pred vsemi oblikami nasilja
<https://digitallibrary.un.org/record/711722?v=pdf>
<31. 1. 2026>

11.1.2 Svet Evrope

- Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic
https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_slv
<7. 12. 2025>
- Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima
https://www.uradni-list.si/_pdf/2015/Mp/m2015001.pdf
<7. 12. 2025>
- CM/Rec(2023)8 - Priporočilo odbora ministrov državam članicam o krepitvi sistemov prijave nasilja nad otroki
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/SRI/NASILJE/Priporocilo-odbora.pdf>
<7. 12. 2025>
- Monografija Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje in obrazložiteni memorandum
https://arhiv.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/DOGODKI_-_razni/2016_2_18_-_Sodno_izvedenstvo/Smernice_Sveta_Evrope_za_otrokom_prijazno_pravosodje.pdf
<7. 12. 2025>
- Recommendation CM/Rec(2025)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in parental separation proceedings and Explanatory Memorandum
[https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680b60ce2%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680b60ce2%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})
<7. 12. 2025>
- Recommendation M/Rec(2025)5 of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in care proceedings and Explanatory Memorandum
[https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680b60cdf%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680b60cdf%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})
<7. 12. 2025>

11.2 Evropska unija

- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF>
<7. 12. 2025>
- Strategija Evropske unije o otrokovih pravicah, COM/2021/142 final
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0142>
<7. 12. 2025>
- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 6. oktobra 2021 o vplivu nasilja v družini in pravic do varstva in vzgoje na ženske in otroke (2019/2166(INI))
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0406_SL.html

<7. 12. 2025>

- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. aprila 2022 o varstvu otrokovih pravic v postopkih civilnega, upravnega in družinskega prava (2021/2060(INI))
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0104_SL.html
<7. 12. 2025>
- Priporočilo Komisije (EU) 2024/1238 z dne 23. aprila 2024 o razvoju in krepitvi integriranih sistemov za zaščito otrok v njihovo korist
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401238
<7. 12. 2025>
- Direktiva (EU) 2024/1385 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401385
<7. 12. 2025>

11.3 Domači pravni viri

- Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a, 92/21 – UZ62a in 98/25 – UZ74a
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk
- Družinski zakonik, Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US, 5/23 in 34/24 – odl. US
- Zakon o nepravdnem postopku, Uradni list RS, št. 16/19
- Zakon o pacientovih pravicah, Uradni list RS, št. 15/08, 55/17, 177/20 in 100/22 – ZNUZSZS
- Zakona o nalogah in pooblastilih policije, Uradni list RS, št. 22/25 – uradno prečiščeno besedilo
- Zakon o kazenskem postopku, Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US, 53/24, 93/25 – ZNUZJV in 10/26 – ZKOM
- Kazenski zakonik, Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US
- Zakon o varstvu javnega reda in miru, Uradni list RS, št. 112/2025
- Zakon o socialnem varstvu, Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23, 84/23 – ZDOsk-1, 24/25 in 112/25
- Zakon o varuhu človekovih pravic, Uradni list RS, št. 69/17 – uradno prečiščeno besedilo in 57/25 – ZF
- Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v Hiši za otroke, Uradni list RS, št. 54/2021
- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17
- Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode, Uradni list RS, št. 104/09
- Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti, Uradni list RS, št. 38/11
- Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini, Uradni list RS, št. 35/10
- Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, Uradni list RS, št. 49/14

11.4 Spletni viri

- <https://www.coe.int/sl/web/children/slovenia-civil-court-proceedings> <26. 2. 2026>

- [https://gradiva.vlada.si/mandat22/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/5fe62ce138406264c1258d230047fdb/\\$FILE/StratAN.pdf](https://gradiva.vlada.si/mandat22/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/5fe62ce138406264c1258d230047fdb/$FILE/StratAN.pdf) <31. 1. 2026>
- <https://rm.coe.int/prems-055022-gbr-2574-rapportmultiannuelgrevio-texte-web-16x24/1680a6e183> <31. 1. 2026>
- <https://www.gov.si teme/prepoznavanje-in-preprecevanje-medvrstniskga-nasilja-v-solah/> <31. 1. 2026>
- <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/Protokol-ob-zaznavi-in-za-obravnavo-medvrstniskga-nasilja-v-VIZ-1.pdf> <31. 1. 2026>
- https://www.zrss.si/digitalna_bralnica/protokol_spolno_nasilje-pdf/ <31. 1. 2026>
- https://www.drustvo-dnk.si/images/publikacije/2023-DNK_Informacije_za_zaposlene_v_VIZ.pdf <31. 1. 2026>
- (https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Zascita_otroka_pred_izvensolskim_nasiljem_Prirocnik.pdf <31 .1. 2026>
- <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/zakonodaja/strokovne-smernice-za-obravnavo-nasilja-v-dru%C5%BEini-pri-izvajanju-zdravstvene-dejavnosti.pdf> <31. 1. 2026>
- <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0> <1. 2. 2026>
- <https://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/Informacije/protokol-koncni.pdf?sfvrsn=6> <1. 2. 2026>
- <https://www.prepoznajnasilje.si/sl> <1. 2. 2026>
- <https://www.fvv.um.si/improdova/osnovno/nasilje-v-druzini-zdravstvo/> <1. 2. 2026>
- <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/oosebna-varnost/nasilje-v-druzini> <1. 2. 2026>
- https://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Skupaj_proti_nasilju_Prirocnik.pdf <1. 2. 2026>
- <https://www.fvv.um.si/improdova/osnovno/nasilje-v-druzini-policija/> <1. 2. 2026>
- <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/generalna-policijska-uprava/uprava-kriminalisticne-policije/nacionalni-urad-sirene> <1. 2. 2026>
- https://www.scsd.si/files/Katalog_nalog_CSD_2025_ZSV_in_ZDOsk-1.pdf <26. 2. 2026>
- https://www.drustvo-dnk.si/images/publikacije/2017-smernice_otroci.pdf <1. 2. 2026>
- <https://nasodiscu.si/uploads/1edcf1dd6f966ac7f9448fb9f0858877/1edcf1dd6f966ac7f9448fb9f0858877-original.pdf> <1. 2. 2026>
- <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/Slike-novic/2024/Smernice-za-izdelavo-IOM-julij-2024.pdf> <1. 2. 2026>

11.5 Drugi dokumenti

- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024-2029 (RENPPND24–29), Uradni list RS, št. 38/2024

11.6 Literatura

- Filipčič Katja, Klemenčič Ingrid, Obravnavanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih, Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2011
- Krek Janez in drugi, Zaščita otroka pred izvenšolskim nasiljem, priročnik za vzgojitelje, učitelje in druge strokovnjake, Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2023
- Flaker Vito, Oris metod socialnega dela, Fakulteta za socialno delo, Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2003 (Ljubljana: Collegium graphicum)
- Čoklc Gabrijela, in drugi, Strokovne smernice za delo centrov za socialno delo pri zaščiti otrok pred nasiljem v družini, Kaljenje, Bilten Skupnosti centrov za socialno delo, letnik 5, št. 10 (2010).

OBRAZEC ZA UGOTAVLJANJE STOPNJE OGROŽENOSTI OTROKA V DRUŽINSKIH SODNIH POSTOPKIH

Uvodno opozorilo:

Obrazec ni namenjen točkovanju, seštevanju in vrednotenju rizičnih dejavnikov, temveč je pripravljen kot opomnik, katere dejavnike tveganja in varovalne dejavnike naj ima sodišče zlasti v mislih pri sprejemanju odločitev, in sicer tako postopkovnih (npr. odločanje o varovanju podatka o kraju bivanja otroka ali vsebine otrokove izjave, načinu pridobivanja otrokovega mnenja, varovalnih ukrepov pri izvedbi naroka) kot vsebinskih (npr. potreba o začasnih ukrepih za preprečitev ogroženosti otroka). Ni nujno, da se bodo v konkretnem primeru kot pomembni izkazali vsi dejavniki. Na drugi strani ne gre za izčrpen seznam, saj se lahko v posameznem primeru pojavijo tudi druge relevantne okoliščine. Posamezni dejavnik se lahko v konkretni zadevi izkaže (in je v obrazcu izpolnjen) bodisi kot varovalni dejavnik bodisi kot dejavnik tveganja. Pomembno je zavedanje, da je ocena stopnje ogroženosti dinamičen pojem, saj se lahko dejavniki tveganja in varovalni dejavniki hitro spreminjajo. Kakovostna ocena ogroženosti zato zahteva stalno spremljanje in posodabljanje.

Ime in priimek otroka:

Datum rojstva:

OTROK		
dejavnik	varovalni dejavnik	dejavnik tveganja
starost		
zdravstveno in telesno stanje		
razvojne posebnosti (motnje v duševnem in telesnem razvoju, druge posebne potrebe)		
težave v duševnem zdravju		
značajske, čustvene in vedenjske značilnosti		
vključenost (vrtec, šola, zunajšolske dejavnosti)		
učna uspešnost		
zdravstvena obravnava		
težave z uživanjem alkohola, prepovedanih substanc ali psihoaktivnih snovi		
pretirana raba ali zloraba elektronskih naprav, izpostavljenost spletnemu nadlegovanju		
agresivno vedenje		
avtoagresivno in rizično vedenje (npr. samopoškodbeno vedenje, grožnje s samomorom, beganje)		
podporna oseba		
podporne storitve		
drugi pomembni dejavniki		

STARŠI				
starš 1			starš 2	
varovalni dejavnik	dejavnik tveganja	dejavnik	varovalni dejavnik	dejavnik tveganja
		težave v duševnem zdravju		
		značajske, čustvene in vedenjske značilnosti		
		pretekle travmatične izkušnje		
		zasvojenost ali zloraba alkohola, prepovedanih substanc ali psihoaktivnih snovi		
		zgodovina nasilja/zlorabe/zanemarjanja		
		agresivno/impulzivno/manipulativno vedenje		
		avtoagresivno vedenje/grožnje s samomorom		
		zaposlitev/brezposelnost		
		vklučenost v okolje		
		odnos z drugim od staršev		
		nasilje/zloraba v razmerju do drugega od staršev		
		odnos do otroka		
		starševske veščine		
		nasilje/zloraba/zanemarjanje otroka		
		kritičnost do svojih ravnanj		
		prevzemanje odgovornosti		
		zmožnost zaščite otroka		
		motivacija za spremembe		
		sodelovanje z institucijami		
		vklučenost v podporne storitve		
		drugi pomembni dejavniki		

DRUŽINA		
dejavnik	varovalni dejavnik	dejavnik tveganja
družinska struktura		
bivanjske razmere		
socialno-ekonomski položaj		
kulturne posebnosti		
jezikovne ovire		
socialna mreža		
vklučenost v okolje		
podporne storitve		

pogoste selitve		
drugi pomembni dejavniki		

ODNOSI V DRUŽINI		
dejavnik	varovalni dejavnik	dejavnik tveganja
stabilnost		
sodelovanje staršev		
spoštovanje in podpiranje vloge drugega od staršev		
konflikti med starši		
nasilje v odnosu med starši		
odnos in navezanost otroka na mamo		
odnos in navezanost otroka na očeta		
nasilje/zloraba/zanemarjanje otroka		
telesno kaznovanje in drugi vzgojni ukrepi z elementi nasilja		
vpletenost otroka v odnos staršev		
odnosi med sorojenci		
odnosi v širši družini		
drugi pomembni dejavniki		

NASILJE/ZLORABA/ZANEMARJANJE		
dejavnik	varovalni dejavnik	dejavnik tveganja
vrsta nasilja/zlorabe/zanemarjanja		
pogostost in trajanje nasilja/zlorabe/zanemarjanja		
posledice nasilja/zlorabe/zanemarjanja		
zgodovina nasilja/zlorabe/zanemarjanja		
zgodovina nepojasnjenih poškodb otroka/enega od staršev		
stopnjevanje ravnanja		
predhodne obravnave otroka in družine zaradi (nasilnih) ogrožajočih ravnanj		
predhodno izdani zaščitni ukrepi		
spoštovanje/kršitve predhodno izrečenih ukrepov		
razhod staršev		
(ne)sprejemanje razhoda s strani enega od staršev		
neresena družinska in/ali premoženjska razmerja		
zalezovanje in nadzor		
posest orožja ali drugega nevarnega sredstva (npr. nevaren pes)		
dostop povzročitelja nasilja/zlorabe/zanemarjanja do otroka		

kazenski postopek zoper povzročitelja		
prepoznavanje in kritičnost povzročitelja do svojega nasilnega (ogrožajočega) ravnanja		
prepoznavanje in kritičnost nasilnega (ogrožajočega) ravnanja s strani drugega od staršev		
prevzemanje odgovornosti za ravnanje		
upoštevanje navodil strokovnih služb in sprejemanje pomoči		
udeležba v programih za izboljšanje starševskih veščin		
udeležba v programih za preprečevanje nasilja v družini		
grožnje zoper otroka, drugega od staršev ali druge bližnje		
sorodniki povzročitelja nasilja v tujini		
občutki ogroženosti na strani otroka in druge žrtve		
drugi pomembni dejavniki		